

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สารนิพนธ์
ของ
สุพล อนามัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
สุพล อนามัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

สุพล อนามัย. (2549). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน
ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและ
สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย
บรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนก

ตามโรงเรียนเอกชน ประสิทธิภาพในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเพื่อ
รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5
ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน
และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมและรายด้าน
ได้แก่สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
มาก

2. การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำแนกตามโรงเรียน
เอกชน

พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อ
จำแนกตามประสิทธิภาพในการสอนพบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนมากมีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มี
ประสิทธิภาพในการสอนน้อย และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีการ
ปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมี
การปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมที่
สำคัญที่สุดคือ มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป โรงเรียนมีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย

กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก โรงเรียนขาดแคลนสื่อ
และอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยครูมี

ข้อเสนอแนะว่าควรพิจารณาปรับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ จัดมุมสนทนาหมู่บ้านเพื่อให้
นักเรียนได้

พักผ่อน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก และควรมี
กิจกรรมที่พานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์ของนักเรียน

ADVANTAGEOUS SURROUNDINGS CONTRIBUTING TO THE
LEARNING PROCESS OF THE PRIVATE SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF PHETCHABURI
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

AN ABSTRACT
BY
SUPON ANAMAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2006

Supon Anamai. (2006). *Advantageous Surroundings Contributing to the Learning Process of the Private Schools under the Jurisdiction of Phetchaburi Educational Service Area 1*. Master's Project, M.Ed.(Educational Administration). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat.

The specific objectives of the research included the following: (1) To study advantageous surroundings contributing to the learning process of the private schools under the jurisdiction of Phetchaburi Educational Service Area 1 in 2 aspects: 1) physical environment which consisted inside classroom environment, and outside classroom environment and 2) academic environment which consisted classroom climate, and learning activity management. (2) To compare the advantageous surroundings by school, teacher working experience, and subject area. (3) To collect problems and suggestions regarding the management of the surroundings contributing to the learning process. The samples of this study consisted of 376 teachers in the private schools under the jurisdiction of Phetchaburi Educational Service Area 1. The research instruments was a 5-point rating scale questionnaire with Cronbach's alpha coefficient of .97. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test for independent samples and One-Way Analysis of Variance.

The results were as follows.

1. The advantageous surroundings contributing to the learning process as a whole and individual aspects, i.e. the physical environment, and academic environment were at the high level.

2. The advantageous surroundings contributing to the learning process as a whole and individual aspects compared by school were found to be significantly different at .01 level; when compared by teacher working experience, it was found that the teacher with more experience implemented as a whole and individual aspects more than those with less experience at .01 level; and when compared by subject area, the advantageous surroundings as a whole were not implemented differently while only one aspect, i.e. the inside classroom environment was implemented differently at .05 level.

3. The problems collected through the open ended questions included school having too many students; schools having small amount area and playing equipment; learning and teaching activities did not encourage student self-expressions, schools lack of instructional media and equipment. Teachers' suggestions included school

having proper amount of students; having lawn corners for student's relaxation, providing instructional activities to encourage students expressions; and having field trips to widen scope of students' perspectives.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ของ สุลล อนามัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะ
ศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ และ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะต่างๆในการศึกษา และการจัดทำสารนิพนธ์ จนทำให้การวิจัยสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ในการนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์ อดีตศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกศักดิ์ บุตรลับ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และอาจารย์วชิราภรณ์ คำคล้าย หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนปรีดิรัฐสรรค์ ที่ได้เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นผลทำให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณผู้รับใบอนุญาต และคณะครูโรงเรียนปรีดิรัฐสรรค์ทุกคนที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ได้รับกำลังใจ และการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เป็นอย่างดีจากทุกคน โดยเฉพาะ คุณแม่ที่เคารพรักยิ่ง พี่ น้อง ภรรยาและบุตรชายทั้ง 2 คน จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุพล อนามัย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
	ความสำคัญของการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของเนื้อหา.....	6
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	6
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
	สมมติฐานการวิจัย.....	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
	การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน.....	14
	องค์กรบริหารโรงเรียนเอกชน.....	15
	มาตรฐานของโรงเรียนเอกชน.....	18
	อุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนเอกชน.....	20
	ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชน.....	22
	ปัญหาสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของโรงเรียนเอกชน.....	24
	ข้อมูลการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน	
	สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.....	26
	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	28
	ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	29
	ลักษณะของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	30
	หลักการเรียนรู้.....	34
	ความหมายการเรียนรู้ของนักเรียน.....	34
	ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้.....	35
	การจัดกระบวนการเรียนรู้.....	37
	สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....	46
	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	สภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ.....	52
	ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	
	ของนักเรียน.....	60
	กลุ่มสาระการเรียนรู้.....	60
	ประสบการณ์ในการสอน.....	63
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
	งานวิจัยในประเทศ.....	63
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	67
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	91
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	91
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
	อภิปรายผล.....	94
	ข้อเสนอแนะ.....	98
	บรรณานุกรม.....	99
	ภาคผนวก.....	107
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	130

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	70
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.....	75
3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 โดยรวม และจำแนกตามรายด้าน.....	77
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน.....	78
5	การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน.....	79
6	การทดสอบรายคู่ของจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในภาพรวมของ นักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน	80
7	การทดสอบรายคู่ของจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้าน สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน	81
8	การทดสอบรายคู่ของจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้าน สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน	82
9	การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน.....	83
10	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้.....	84
11	การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	85

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การทดสอบรายคู่ของจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน.....	86
13 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	87
14 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	88
15 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	89
16 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	90
17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	109
18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	121
19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	122
20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	123
21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	124

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษามีเป้าหมาย คือการสร้างคนให้เป็นผู้มีชีวิตที่ดีงาม โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้คนมีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพต่าง ๆ จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในทางสร้างสรรค์และเกื้อกูลแก่สังคม การศึกษาจึงมีความสำคัญในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต บำเพ็ญกิจกรรมแก่สังคม และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของคนให้บรรลุตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้นิยามคำว่า “การศึกษา” หมายถึง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างสรรค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว มีการกำหนดหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ใน มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและตามหลักการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้กำหนดแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24 โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้....” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 2-12)

กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางปัญญา สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน การสร้างความรู้ใหม่จากการปฏิบัติของตนเอง การเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากความใฝ่รู้ สามารถใช้ปัญญาเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ (กรมวิชาการ. 2541: 55) บทบาทครูจึงต้องมีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ หายุทธศาสตร์ที่จะให้

นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง โดยครูเอื้ออำนวยความสะดวกในเรื่องแหล่งความรู้ แหล่งข้อมูล จัดกิจกรรมให้นักเรียนคิดด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนเลือกและตัดสินใจเอง การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล เป็นแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเป้าหมาย เสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเอง ให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ ศักยภาพจะได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งบทบาทของครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ตามสภาพและธรรมชาติ การเรียนรู้ของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2541: 61) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ การจัดบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล อันจะเป็นประโยชน์ในการที่นักเรียนจะได้พัฒนาตนเองให้เต็มความรู้ความสามารถและเต็มตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 15-29) ได้กำหนดหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน ตลอดจนสื่ออำนวยความสะดวก เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 24) ที่ได้รับสาระสำคัญของ มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะ มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 15 ให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ เทื่อน ทองแก้ว (2538ข: 74) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบมีอิทธิพล ต่อการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปใน แนวทางที่ดีต่อการเรียนการสอน จึงได้เน้นให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้รอบตัวของ นักเรียน โดยเฉพาะในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบ ปัญหาบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน ดังนี้ (ภาวนา โนนทวงศ์. 2544: 74-75)

- 1) ด้านพฤติกรรมของครู พบว่า ครูยังปฏิบัติหน้าที่ของตนเองไม่เต็มความสามารถ บางคนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือ ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ 2) ด้านพฤติกรรมของนักเรียน พบว่านักเรียน ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการเรียนรู้ ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับทางโรงเรียน ทำให้การดูแล นักเรียนไม่ทั่วถึงจึงเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมตามมา 3) ด้านหลักสูตร พบว่า หลักสูตรไม่สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น 4) ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ครูที่นำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ที่น่าสนใจมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีน้อย และมีการวิจัยใน ชั้นเรียนน้อย 5) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย ไม่เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา ขาดการผลิตสื่อเพิ่ม การจัดเก็บสื่อไม่เป็นระบบ ทำให้สื่อบางอย่างเสียหาย นักเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำจัดหาสื่อ 6) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า สนามให้เด็กได้ออกกำลังกายมี ไม่เพียงพอ ห้องเรียนไม่ครบตามชั้น ห้องน้ำห้องส้วมมีไม่เพียงพอ 7) ด้านการวัดและการประเมิน

พบว่า ครูยังยึดหลักการเดิม คือ สอนเพื่อตัดสินการได้ตกเท่านั้น ไม่ได้ใช้การประเมินหลายรูปแบบ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

ดังนั้นครูควรจัดบรรยากาศที่เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเรียน ตั้งใจเรียน โดยจัดให้ห้องเรียนมีสีสันน่าดู สวยงาม ดูสบายตา เป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีมุมหนังสือ และมุมความรู้ประสบการณ์จัดไว้ในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรวางหนังสือที่หลากหลายมาให้นักเรียนได้อ่าน และคิดหาคำตอบ และควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามสาระของบทเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจไม่รู้สึกรำคาญ เบื่อหน่าย รวมทั้งควรมีการจัดกิจกรรมประกอบการสอน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้นักเรียนสนุกสนาน มีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย ครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและท้าทายให้นักเรียนคิดอยู่ตลอดเวลา (กัลยา ยงยศ. 2539: 91-92)

การจัดและสร้างบรรยากาศที่ดีได้อย่างไรนั้น เป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับแนวคิดและดุลยพินิจของบุคลากรในโรงเรียนนั้นๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น ส่วนสำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมได้อย่างเหมาะสมตามควรแก่วัย เราจำเป็นต้องพัฒนาความเชื่อใหม่ว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีของความเป็นคน และมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงยิ่ง การเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ สำคัญกว่าการท่องจำและสำคัญกว่าการสอน ครูจะต้องพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนจัดบรรยากาศการเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ แสดงออกและมีส่วนร่วมภายใต้บรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานเป็นกันเอง เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนเพราะเจตคติที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนไม่ก่อเกิดความเบื่อหน่ายที่จะเรียน ตรงกันข้ามกลับทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียน มีแรงจูงใจที่จะเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจยิ่งขึ้นไป (ธเนศ ขำเกิด. 2533: 40)

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวัย วุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และจะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในที่สุด แต่ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนมิได้มีความสำคัญน้อยลง แต่ยังมีความสำคัญมากเพราะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญหรือประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงได้รับตามสิทธิพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องช่วยกันคิดสร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ใช้สติปัญญาด้านการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่นการค้นคว้า อภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียวและ

เป็นกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (โสภณ โสมดีและอภันตรี โสตะจินดา. 2545: 14-17)

จากรายงานสภาวะการศึกษา ในปี 2545 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้วิเคราะห์ผลการประเมิน GAT (General Achievement Test) ในปีการศึกษา 2545 พบว่า ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมสมรรถภาพของนักเรียนในด้านความรู้และความคิดยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ความรู้ความสามารถในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ร้อยละ 51,50 และ 47 ตามลำดับ) และ ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความรู้ ความสามารถในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 47,39 และ 45 ตามลำดับ) กระบวนการเรียนการสอน ยังเน้นการท่องจำมากกว่าการใช้ทักษะ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้น้อย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 24) จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของไทยที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ หรือจริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย

รายงานสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างกำลังพัฒนา โดยครูมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ วางแผนการทำงาน และลงมือปฏิบัติจริง เพียงร้อยละ 38.4 โดยครูมีแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน เพียงร้อยละ 35.2 เมื่อพิจารณาในด้านสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างกำลังพัฒนา มีการจัดมุมความรู้ตามจุดต่างๆ และมีการใช้สภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นห้องเรียน เพียงร้อยละ 32.8 รวมทั้งมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพียงร้อยละ 29.6 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2547ก : 61) จากผลการประเมินตนเองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 คณะผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะถึงจุดที่ควรพัฒนา คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น รวมทั้งควรมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2547ข : 11)

โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรทางสังคมองค์กรหนึ่งที่มีภาระหน้าที่ให้บริการทางการศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ได้รับการพัฒนา และรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยเข้าสู่ระบบของการประกันคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งมีมาตรการที่จะส่งเสริมผลักดันให้แต่ละสถานศึกษาพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนเอกชนมุ่งมั่นพัฒนา เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของตนเองสู่ความเป็นเลิศ และสร้างความมั่นใจ เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเน้นในเรื่องการพัฒนา

การประเมินตนเอง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญของการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน และการประเมินภายนอก โดยต้องใช้มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอกในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และในมาตรฐานดังกล่าวมีจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ มาตรฐานที่ 15 เน้นให้สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพ อารมณ์ และความปลอดภัยของผู้เรียน และในมาตรฐานที่ 25 มีจุดเน้นให้สถานศึกษามีหลักสูตรที่ เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนเอกชนมีปัญหาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ มลภาวะ เป็นพิษทางน้ำเสีย มลภาวะเป็นพิษทางอากาศ อุบัติเหตุและอัคคีภัย ปัญหาแสงสว่างภายใน อาคารเรียนมีไม่เพียงพอ เนื่องจากแบบอาคารเรียนไม่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนมี วิธีการดำเนินงานในการเฝ้าระวังปัญหาสภาพแวดล้อมโดยการจำกัดชนิดของสารเคมีที่ใช้ใน ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ตรวจวัดค่า PH ของห้องวิทยาศาสตร์ ประสานความร่วมมือกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการล้างผัก ล้างภาชนะ ตรวจวัดค่า BOD ของน้ำอย่างสม่ำเสมอ มีการเฝ้าระวัง ไอเสียจากรถยนต์ที่เข้ามาในโรงเรียน รวมทั้งจัดทำแผนซ่อม และดำเนินการซ่อมเหตุฉุกเฉินทาง อัคคีภัยทุกปี (โรงเรียนปริยัติรังสรรค์. 2547: 10-15; บุญช่วย จินดาประพันธ์. 2536: 184-189) ส่วนสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการพบว่ากระทรวงศึกษาธิการจะควบคุมมาตรฐานในเรื่องเนื้อที่ดิน ที่จะใช้สร้างโรงเรียน อาคารที่ใช้สอยความจุของห้องเรียน เครื่องมืออุปกรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องทาง ด้านกายภาพ มิใช่เรื่องคุณภาพมาตรฐานของการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดและประเมินผล ถึงแม้ว่าจะกำหนดมาตรฐานว่าโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนด การใช้สื่อการเรียน การสอน การประเมินผลและตลอดจนการออกประกาศนียบัตร แต่การติดตาม ควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้น มักจะไม่ค่อยเข้มงวดและได้ผลตามที่คาดหวัง จึงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไขโดยเร็ว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมี ความสุข ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความรัก ความสามัคคี บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรคำนึงถึง ได้แก่ สถานที่ บริเวณโรงเรียน การจัดบรรยากาศใน การเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบรรยากาศของการเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อม ทางวิชาการในโรงเรียน (กรมวิชาการ. 2544: 18) ส่วนการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน มีองค์ประกอบ หลัก 3 ประการ คือ บรรยากาศด้านกายภาพ บรรยากาศด้านสมองกับความคิดสร้างสรรค์ และ บรรยากาศด้านอารมณ์กับความคิดสร้างสรรค์ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. 2542: 75-80) ส่วน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมี 5 ด้าน คือสภาพแวดล้อมขององค์กร สภาพแวดล้อมด้านการเรียน การสอน สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเงิน และสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ (อรุณี โคตรสมบัติ. 2542: 5-6) จากการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจศึกษาการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมด้าน

กายภาพ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้านคือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน ประสิทธิภาพการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ 2 ด้าน ดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

1.2 สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 444 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 384 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Poposive sampling) จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่มีขนาดใหญ่

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 โรงเรียนเอกชน

- 1) โรงเรียนแห่งที่ 1
- 2) โรงเรียนแห่งที่ 2
- 3) โรงเรียนแห่งที่ 3
- 4) โรงเรียนแห่งที่ 4

3.1.2 ประสบการณ์ในการสอน

- 1) ประสบการณ์น้อย
- 2) ประสบการณ์มาก

3.1.3 สารการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน คือ

3.2.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

- 1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
- 2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

3.2.2 สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

- 1) บรรยากาศในชั้นเรียน
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานจัดหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 2 ด้าน คือ

1.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย ถูกหลักสุขาภิบาลและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

1.1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง การจัดห้องเรียนให้สะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแสงสว่างเพียงพอ มีการถ่ายเทของอากาศ มีเนื้อที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม ภายในห้องเรียนได้รับการตกแต่งให้อยู่ในสภาพที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนในชั้น มีวัสดุและอุปกรณ์การสอนอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีป้ายนิเทศเพื่อติดข่าวสารและผลงานของนักเรียน มีการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียน มีมุมเสริมความรู้ตามกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ และมุมหนังสือให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างหลากหลาย

1.1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดและการจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยโดยการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่างๆ ในโรงเรียนให้มีความแข็งแรง ไม่มีสิ่งของวางเกะกะซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ไม่ให้มีน้ำขังบริเวณโรงเรียน ห้องทำกิจกรรมต่างๆ ได้รับการซ่อมแซมดูแล มีอุปกรณ์ดับเพลิงในสภาพดีใช้การได้ประจำอาคารต่างๆ ติดป้ายประกาศเกี่ยวกับคำเตือน ตามสถานที่ที่คิดว่าค่อนข้างจะเป็นอันตรายต่อเหล่านักเรียน ตรวจตราไม่ให้นักเรียนนำวัตถุหรือสิ่งของที่อาจเกิดภัยหรืออันตรายเข้ามาในโรงเรียน มีห้องพยาบาลสำหรับบริการช่วยเหลือ และให้การปฐมพยาบาลเมื่อเวลาเกิดอุบัติเหตุ และจัดให้มีการตรวจสุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียนเป็นประจำ บริเวณโรงเรียนมีมุมอ่านหนังสืออย่างเพียงพอ มีบอร์ดประกาศข่าวสารข้อมูลความรู้ต่างๆ ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

1.2 สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ หมายถึง หมายถึง สภาพและบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันในชั้นเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือบรรยากาศในชั้นเรียนและบรรยากาศการเรียนรู้

1.2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับบทเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้จากการถาม บรรยากาศการเรียนการสอนคำนึงถึงความอบอุ่นและความเป็นมิตร ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถพิเศษ ฝึกให้นักเรียนใช้วิธีการแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียนโดยการปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในห้องเรียน

การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกิจกรรมต่างๆในการเรียนการสอนและกิจกรรมของกลุ่ม การให้รางวัล หรือชมเชยผู้ที่ชอบช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม

1.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนมีการจัดทำสาระการเรียนรู้ กลุ่มวิชา/รายวิชา จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ คิดและสรุปเป็นแนวความคิดของตนเอง มีการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามความถนัด มีการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และมีการ ประเมินตามสภาพจริง

2. โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่มีองค์กรเอกชนเป็นเจ้าของ อยู่ในความ รับผิดชอบของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และอยู่ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ทั้งหมด 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ โรงเรียนราษฎร์วิทยา โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ โรงเรียนสุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย โรงเรียนอนุบาล แสงมิตร โรงเรียนศึกษาปัญญา โรงเรียนอนุบาลศึกษาปัญญา โรงเรียนเปรมฤดี และโรงเรียน เซนต์โยเซฟเพชรบุรี

3. ประสพการณ์ในการสอน หมายถึง ระยะเวลาหรือจำนวนปีที่ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

3.1 ประสพการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครูต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ระยะเวลาในการสอนของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

3.2 ประสพการณ์มาก หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ ระยะเวลาในการสอนของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

4. สาระการเรียนรู้ หมายถึง การแบ่งสถานภาพของครูผู้สอนจำแนกตามกลุ่มสาระการ เรียนรู้ที่ครูปฏิบัติงานอยู่ 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

5. ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่การในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2548

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแนวคิดของกรมวิชาการ (2544: 18) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า การจัดบรรยากาศและ

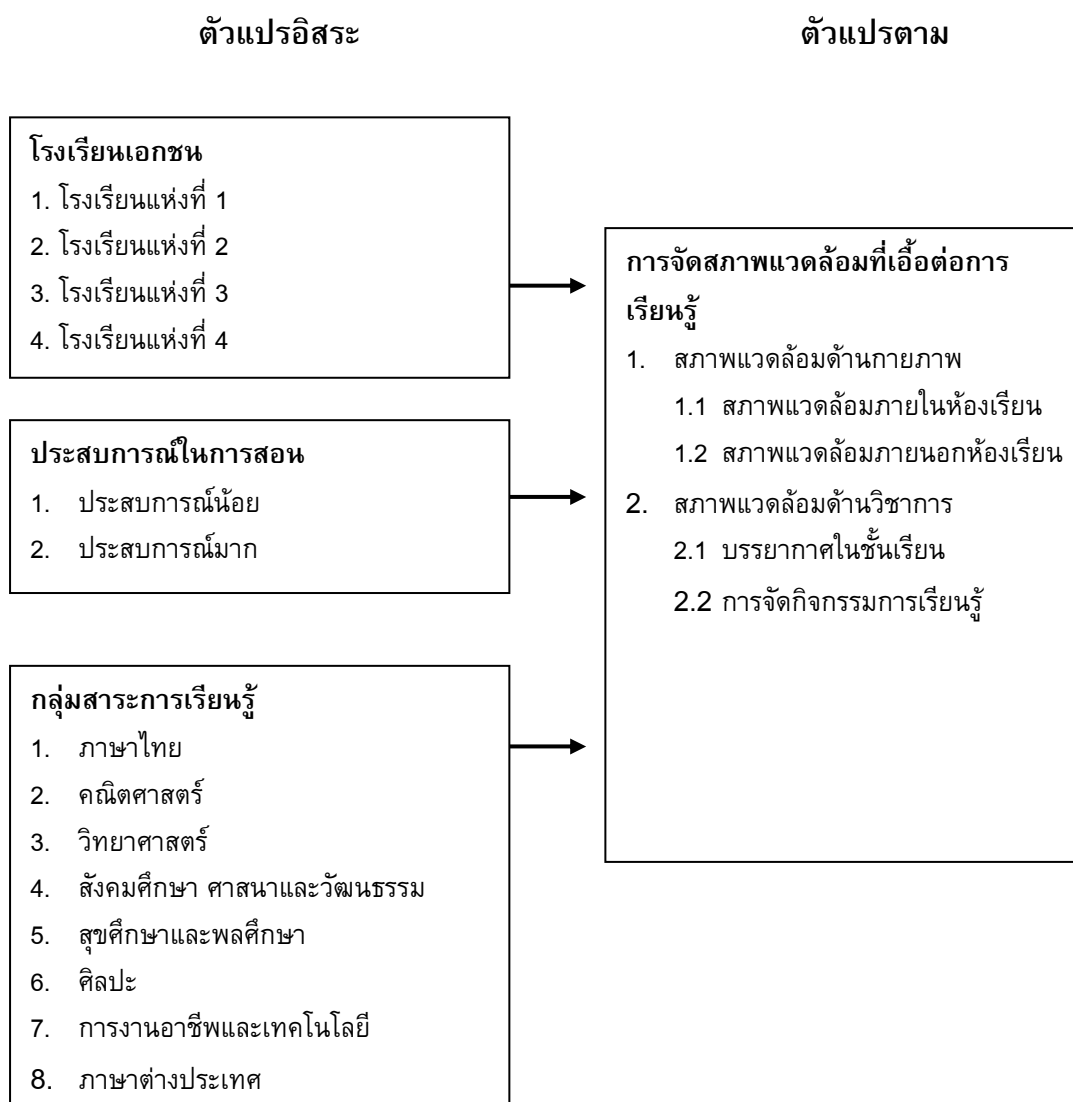
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุข ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความรัก ความสามัคคี บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรคำนึงถึง ได้แก่สถานที่ บริเวณโรงเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในบรรยากาศของการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการในโรงเรียน

ส่วนวิชย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542: 75-80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ บรรยากาศด้านกายภาพ บรรยากาศด้านสมองกับความคิดสร้างสรรค์ และบรรยากาศด้านอารมณ์กับความคิดสร้างสรรค์ ส่วน อรุณี โคตรสมบัติ (2542: 5-6) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือสภาพแวดล้อมขององค์กร สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเงิน และสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เพราะจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เรียนอย่างมีความสุข ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมี 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ซึ่งสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพเป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย ถูกหลักสุขาภิบาลและเอื้อต่อการเรียนรู้ จึงแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการเป็นสภาพและบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันในชั้นเรียน จึงแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือบรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ส่วนตัวแปรอิสระที่ศึกษา ผู้วิจัยนำตัวแปรสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มมาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากคาดว่าครูที่อยู่ต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กัน น่าจะมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้ที่ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนตัวแปรประสพการณ์ในการสอนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูที่มีประสพการณ์ในการสอนมากย่อมมีความสามารถในการสอน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานน้อยกว่า เนื่องจากครูจะมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการเป็นเครื่องประกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 15 – 20) ส่วนตัวแปรโรงเรียนเอกชนผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ด้วย เนื่องจากมีความเชื่อว่าครูที่อยู่ต่างโรงเรียนกันน่าจะมีกลวิธีในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่างกัน ประกอบกับยังไม่มีผู้ที่ศึกษาการจัด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกตามตัวแปรโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ด้วย รายละเอียดดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามโรงเรียนเอกชน
2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
 - 1.1 องค์การบริหารโรงเรียนเอกชน
 - 1.2 มาตรฐานของโรงเรียนเอกชน
 - 1.3 อุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนเอกชน
 - 1.4 ปัญหาสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชน
 - 1.5 ปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเอกชน
 - 1.6 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.2 ลักษณะของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 2.3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
 - 2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน
 - 2.3.2 สภาพแวดล้อมทางวิชาการ
 - 1) บรรยากาศในชั้นเรียน
 - 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 3.1 สารการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
 - 3.2 ประสบการณ์ในการสอน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนเอกชน เป็นสถาบันการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งบุคคล ทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน ซึ่งจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม ซึ่งการศึกษาเอกชนนั้นเริ่มจัดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นการศึกษาแบบธรรมดาสืบไม่มีแบบแผนแน่นอน สถานศึกษาคือ บ้าน วัด และวัง ต่อมาในสมัยอยุธยา การศึกษาเอกชนได้จัดกันอย่างกว้างขวาง โดยคณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสได้จัดตั้งโรงเรียนสามเณรขึ้นได้รับความนิยมมาก จนกระทั่งสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้นก็เริ่มซบเซาลงและเริ่มฟื้นฟูอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีมิชชันนารีอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเป็นการบุกเบิกจัดตั้งโรงเรียนแบบสมัยใหม่ขึ้น และเรียกว่า โรงเรียนราษฎร์ จนถึง พ.ศ. 2461 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ออกมาบังคับใช้เป็นครั้งแรก มีจุดประสงค์เพื่อจะตรวจนิเทศโรงเรียนเอกชนทั่วราชอาณาจักรและเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบโรงเรียนเอกชน ทำให้การจัดการโรงเรียนเอกชนในประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีหลักการและมีกฎเกณฑ์รัดกุม จนถึงปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติของกระทรวงศึกษาธิการโดยจัดตั้งกองโรงเรียนราษฎร์ขึ้น ต่อมาคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเดิมที่ควบคุมให้โรงเรียนเอกชนดำเนินการไปตามระเบียบของทางราชการมาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนเอกชนได้พัฒนาตนเองพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ความมีมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป (ศรีราชา เจริญพานิช; และคนอื่นๆ. 2548: 14)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เน้นย้ำถึงการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเอกชน ดังเช่นบทบัญญัติที่ว่า

“มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ”

เจตนารมณ์ดังกล่าวได้รับการนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 12 ที่ให้เอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 14 ที่ให้รัฐให้เงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด หรือหมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน มาตรา 45 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า

“ การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย”

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนของรัฐโดยรัฐให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนที่มีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ (มาตรา 46) ทั้งนี้ให้รัฐกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา (มาตรา 45 วรรคหนึ่ง) โดยให้เอกชนมีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา แต่มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐตามหลักเกณฑ์เดียวกับสถานศึกษาของรัฐ (มาตรา 43) และให้โรงเรียนเอกชนเป็นนิติบุคคลบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารที่มาจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน (มาตรา 44)

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษابرลุเป้าหมาย สำนักงานปฏิรูปการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน และยกร่างระเบียบให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนบนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีหลักการสำคัญให้โรงเรียนเอกชนสามารถบริหารงานในรูปของการเป็นนิติบุคคลได้ด้วยความเป็นอิสระภายใต้การกำกับของรัฐบาล และให้สถานศึกษาเอกชนมีผู้แทนร่วมในคณะกรรมการสภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งได้มีการเสนอให้มีสภาการศึกษาเอกชนร่างพระราชบัญญัติทั้งฉบับของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา และฉบับของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านความเห็นชอบในหลักการของคณะรัฐมนตรี และได้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 แล้วเสร็จในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ร่างฯ ที่ สดก. ตรวจพิจารณาแล้วเรื่องเสร็จที่../2546) สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกาต้องส่งร่างฯ ที่ตรวจพิจารณาแล้วนี้ไปให้กระทรวงศึกษาธิการยืนยัน

ทั้งนี้ ตามกระบวนการร่างกฎหมาย โดยได้ส่งไปในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 แต่ปัจจุบัน ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน ดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน ยังไม่ได้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งยังปรากฏว่ากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติเดิมที่เป็นอุปสรรคก็ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ขณะเดียวกันก็มีระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นใหม่ซึ่งสร้างความยุ่งยากและเป็นปัญหาต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนมากขึ้นจนขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัว (ศรีราชา เจริญพานิช ; และคนอื่นๆ. 2548: 16)

1.1 องค์การบริหารโรงเรียนเอกชน

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้กำหนดองค์กรสำหรับการบริหาร การศึกษาเอกชนโดยคณะกรรมการไว้หลายระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับ กลุ่ม และระดับโรงเรียน ทั้งยังมีองค์กรเอกชนที่เข้ามาร่วมประสานการดำเนินงานของโรงเรียน เอกชนด้วยได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2536: 15)

1. ระดับชาติ กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็น กรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริม การศึกษาเอกชน ออกกฎกระทรวงหรือระเบียบและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการ อย่างหนึ่งอย่างใดตามคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมอบหมาย และยังได้กำหนดให้มี คณะกรรมการคุ้มครองการทำงาน เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อขัดแย้ง ขอร้องทุกข์ของครู และ ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้จัดการโรงเรียนเอกชน

2. ระดับจังหวัด ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้กระจายอำนาจ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตเกี่ยวกับการดำเนินกิจการโรงเรียนเอกชน ส่วน ภูมิภาค และได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 17 จังหวัด เพื่อกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาเอกชนภายในจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สำหรับ การดำเนินงานด้านวิชาการในท้องถิ่น ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 12 เขตการศึกษา ในการจัดโครงการและการฝึกอบรม

3. ระดับอำเภอ ได้มอบอำนาจให้ศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่ของ รัฐในการจัดตั้งสถานศึกษา และส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาเอกชนในระดับอำเภอ

4. ระดับกลุ่มโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้จัดกลุ่ม โรงเรียนประเภทสามัญศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนเอกชนสามัญศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อน ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาและกลุ่มโรงเรียนอาชีวศึกษา และกลุ่มโรงเรียนเอกชนประเภท การศึกษานอกระบบ เพื่อให้ร่วมกันจัดกิจกรรมวิชาการและการประสานความเข้าใจอันดีระหว่าง สถานศึกษาด้วยกัน

5. ระดับโรงเรียน กฎหมายได้กำหนดให้โรงเรียนเอกชนบางลักษณะ บางประเภท และบางระดับต้องการให้มีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้รับใบอนุญาต หรือ ผู้แทนของนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้รับใบอนุญาต หรือผู้แทนของ นิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนเป็นประธาน ผู้จัดการ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ คนหนึ่ง และบุคคลอื่นซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 8 คน เพื่อทำ หน้าที่ดูแลโรงเรียนให้ปฏิบัติตามกฎหมายและวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของครู นักเรียนหรือผู้ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และดูแล โรงเรียนเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งได้แก่สถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกิน 7 คน ขึ้นไป โดยผู้ขอรับอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอาจจะเป็นบุคคลทั่วไป หรือนิติบุคคล (บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม หรือสหกรณ์) ก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้แบ่งลักษณะ/ประเภทของโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน

2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. โรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคล ผู้ยากไร้หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่จัดเป็นรูปการศึกษาสงเคราะห์

ซึ่งรูปแบบและประเภทการจัดการศึกษาที่จัดสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท

1.1 ประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในระดับ การศึกษาต่างๆ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจาก กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีใน หลักสูตรต่างๆ ทั้งที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจาก กระทรวงศึกษาธิการ

2. รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาแบ่งออกได้ 7 ประเภท ประกอบด้วย

2.1 ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนอกโรงเรียน

2.2 ประเภทเฉพาะกาล เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยมีกำหนดเวลาการศึกษา เป็นครั้งคราว

2.3 ประเภทสอนศาสนา เป็นการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนาซิกข์ และโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

2.4 ประเภทส่งคำสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีส่งคำสอนให้แก่ผู้เรียน

2.5 ประเภททวติวิชา เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียนใน วิชาบางวิชา

2.6 ประเภทศิลปศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนในทางศิลปะต่างๆ

2.7 ประเภทอาชีวศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพ และการอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระยะเวลาสั้น ๆ

3. รูปแบบการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ประเภทการศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ เช่นโรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก

3.2 ประเภทการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ยากไร้ หรือ ผู้เสียเปรียบทางการศึกษา

ในจำนวนโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามรูปแบบและประเภทต่าง ๆ ดังกล่าว ข้างต้นนั้นจะมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่รัฐมีนโยบายและมาตรการในการดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. โรงเรียนนโยบายพิเศษเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามนโยบายที่รัฐกำหนดไว้เป็นพิเศษ เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

1.1 โรงเรียนนานาชาติ ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของประเทศต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของชาวต่างประเทศที่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวในประเทศไทย

1.2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจัดการศึกษาวิชาศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพให้แก่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม

1.3 โรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา ซึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและได้รับอนุญาตให้สอนวิชาภาษาจีนเป็นวิชานอกหลักสูตร อีกประการหนึ่งได้แก่ โรงเรียนประเภทอาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนโดยใช้หลักสูตรและแบบเรียนตามที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

2. โรงเรียนเอกชนการกุศล เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลอย่างแท้จริง โดยการจัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา

2.1 โรงเรียนเอกชนที่สำนักพระราชวังเป็นผู้รับใบอนุญาต และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์

2.2 โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์และ/หรือพระราชูปถัมภ์ที่จัดการศึกษาเพื่อการกุศล

2.3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

2.4 โรงเรียนการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์

1.2 มาตรฐานของโรงเรียนเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2536: 97-101) ได้กำหนด ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับ

มัธยมศึกษา พ.ศ. 2548 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ที่ดินของโรงเรียนต้องเป็นผืนเดียวติดต่อกัน มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 3,200 ตารางเมตร หรือ 2 ไร่ บริเวณโรงเรียนต้องมีรั้วแสดงขอบเขตชัดเจน และต้องมีที่ว่างเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนและสนามไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของบริเวณโรงเรียนทั้งหมด

2. ห้องเรียนและห้องวิทยาศาสตร์ ต้องมีขนาดของห้องไม่ต่ำกว่า 6 7 เมตร และมีห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน

3. โรงเรียนที่จัดการสอนทุกระดับต้องจัดให้มีห้องประกอบ ดังนี้

3.1 ห้องธุรการ

3.2 ห้องสมุด ให้จัดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุด โรงเรียนที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2511 หรือประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อไป

4. ห้องพยาบาล ให้แยกชายหญิงไว้คนละห้องไม่ปะปนกันและให้จัดดังนี้คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน ให้มีขนาดห้องพยาบาลไม่ต่ำกว่า 2.50 3.00 เมตร ภายในห้องต้องจัดให้มีเตียง 1 เตียง โต๊ะทำแผล ตู้ยา และอ่างล้างมือ โต๊ะเจ้าหน้าที่และเครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 – 1,000 คน ให้มีขนาดห้องพยาบาลไม่ต่ำกว่า 3.50 5.00 เมตร ภายในห้องแบ่งเป็นสองส่วน มีฉากกั้น ด้านหนึ่งมีเตียง 2 เตียง และอีกด้านหนึ่งมีโต๊ะทำแผล ตู้ยา อ่างล้างมือ โต๊ะเจ้าหน้าที่และเครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 1,000 คนขึ้นไป ให้มีขนาดห้องพยาบาล ไม่ต่ำกว่า 9.00 6.50 เมตร มีฉากกั้น ด้านหนึ่งมี 4 เตียง อีกด้านหนึ่งมีโต๊ะทำแผล ตู้ยา อ่างล้างมือ โต๊ะเจ้าหน้าที่ เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ที่วัดสายตา ห้องส้วม และที่ปัสสาวะ

5. ห้องพักรุ จัดให้เป็นสัดส่วนและมีเพียงพอ

6. โรงเรียนที่จัดการสอนระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดให้มีห้องประกอบเพิ่มเติมดังนี้

6.1 ห้องวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยถือเกณฑ์ 1-6 ห้องเรียน ต่อห้องวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง เศษที่เกิน ถ้าไม่ถึง 6 ห้องเรียน ให้ถือเป็น 6 ห้องเรียน

6.2 ห้องวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยถือเกณฑ์ 1-6 ห้องเรียน ต่อห้องวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง เศษที่เกิน ถ้าไม่ถึง 6 ห้องเรียน ให้ถือเป็น 6 ห้องเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ให้จัดห้องวิทยาศาสตร์ให้เพียงพอครบถ้วนตามหลักสูตร

7. ห้องแนะแนวสำหรับให้ครูแนะแนวจัดกิจกรรมแนะแนว

8. ห้องปฏิบัติการอื่นจะต้องจัดให้มีตามความเหมาะสมของแผนการเรียนที่โรงเรียนเปิดสอน

9. โรงเรียนต้องจัดให้มีโรงอาหาร มีโต๊ะ ม้านั่ง สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน และมีน้ำดื่มน้ำใช้ โดยไม่ขัดต่อสุขลักษณะ ไว้ให้เพียงพอ และต้องควบคุมนักเรียนให้รับประทานอาหารให้เป็นเวลา

10. โรงเรียนต้องมีห้องส้วมและที่ปัสสาวะ ถูกต้องตามสุขลักษณะอยู่ไม่ห่างไกลจากที่

เรียนเกินไป และระวังรักษาให้สะอาดและมีการตรวจตราอยู่เสมอ ถ้ามีนักเรียนชายหญิง ต้องแยกเป็นห้องส้วมชายและห้องส้วมหญิง ห้องส้วมและที่ปัสสาวะจะต้องจัดให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่วางไว้ดังนี้

10.1 นักเรียน ไป-กลับ ชาย 100 คนแรกต้องมีส้วมและที่ปัสสาวะอย่างละ 4 ที่ ส่วนที่เกิน 100 คิด 50 คนต่ออย่างละ 1 ที่ เศษตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป เพิ่ม 1 ที่

10.2 นักเรียนประจำ ต้องมีห้องส้วมโดยใช้เกณฑ์ 8 คน ต่อ 1 ที่

1.3 อุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนเอกชน

ศรียาชา เจริญพานิช ; และคนอื่นๆ (2548: 82-86) ได้ศึกษากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของเอกชน ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ได้ข้อสรุปซึ่งเป็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการประสานงาน การสั่งการ และบริการในสถานศึกษาเอกชน เกิดความสับสนและล่าช้า อันอาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโรงเรียนเอกชนโดยตรง เหมือนเช่นที่เคยปฏิบัติ ปัจจุบันมีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาการดูแล กำกับ การพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคที่มีขั้นตอนการบริหารผ่านจังหวัด จะต้องมีการนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดทั้งๆที่มีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการอยู่แล้ว และยังเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ยิ่งมีขั้นตอนการเบิกจ่ายหลายขั้นตอน ต้องผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณาหลายแห่งจึงจะครบวงจร และมีเอกสารใบสำคัญประกอบมากมาย

2. ปัญหาที่เกิดจากการใช้กฎหมายที่ไม่ทันสมัย เพราะในปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนยังคงใช้ฉบับ ปี พ.ศ. 2525 อยู่ ยังไม่มีการแก้ไขรายละเอียดใน พรบ.การศึกษาเอกชน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการโครงสร้างระบบการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงไป หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อสถานศึกษาเอกชนก็ปรับเปลี่ยนไป จึงทำให้เกิดความสับสนต่อการปฏิบัติงานและบุคลากรที่มารับผิดชอบก็ยังไม่มีความชำนาญก็ยังไม่พอ จึงต้องยึดระบบปฏิบัติเดิมไปพร้อมกับปรับแก้กฎระเบียบปฏิบัติไป แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะผู้แทนกระทรวงหรือผู้ประสานงานระหว่างกระทรวงกับส่วนราชการที่รับผิดชอบไป แล้วตั้งหน่วยงานขึ้นมาแทนแต่ไม่มีเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดและอำเภอ

3. ปัญหานโยบายของกระทรวงศึกษา ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนได้มีโอกาสลงทุนทางการศึกษามากขึ้นก็ตาม นโยบายของกรมต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยน ที่มีฐานความคิดว่ารัฐต้องดำเนินการจัดการศึกษาเองไม่เปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบต่างๆ ทำให้กฎระเบียบต่างๆ เป็นการควบคุมมากกว่าส่งเสริม บางครั้งนโยบายก็เปลี่ยนบ่อย แย้งกันเอง เช่น การรับนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนของรัฐก็เปิดโอกาสให้โรงเรียนของรัฐรับนักเรียนได้เกินจำนวนที่กำหนดได้ ทำให้ล้นห้องเรียน แต่โรงเรียนเอกชนจะรับเกินจำนวนที่กำหนดในแต่ละชั้นเรียนไม่ได้ ซึ่งเป็นการเปิด

โอกาสให้เด็กเข้าโรงเรียนรัฐมากจะเหลือเด็กไปเข้าโรงเรียนเอกชนมีจำนวนน้อยส่งผลการบริหารจัดการ งบประมาณรายได้ของโรงเรียนเอกชนน้อยกว่ารายจ่าย และส่งผลไปถึงเงินอุดหนุนที่รับอุดหนุนให้ก็น้อยตามไปด้วย แต่ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเอกชนมีเท่าเดิม เป็นต้น นโยบายเรื่องการกำหนดอายุเด็กเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนเอกชนก็เช่นกัน ต้องมีอายุครบตามกำหนดจริง ๆ จะขาดไปวันก็ไม่ได้ มีความผิด เป็นต้น

4. ปัญหาการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชน เหลือไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนของรัฐ ทั้งที่โรงเรียนเอกชนต้องลงทุนเองทุกอย่างตั้งแต่ที่ดิน อาคารเรียน สถานที่ประกอบ อุปกรณ์ การเรียนการสอน เงินเดือนครู การพัฒนาวิชาการ ได้รับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนได้รับน้อยกว่าที่รัฐให้กับโรงเรียนรัฐบาล และรัฐไม่ให้เงินอุดหนุนชั้นอนุบาลรวมทั้งนักเรียนที่มีอายุไม่ครบ 4 ปี เงินเดือนครูให้เพิ่ม การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนดเวลา ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนเอกชน จนบางครั้งต้องไปพึ่งธนาคารเพื่อมาสำรองจ่าย

นอกจากนี้ ควรมีการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีโรงเรียนและที่ดิน และสิทธิประโยชน์ในการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชน รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถแข่งขันกับสังคมโลก และควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 9, 14, 35, 43, 45, 46, 60, 61 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 17 และกฎกระทรวง) รวมทั้งเรียกเก็บค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าสาธารณูปโภคในอัตราต่ำ และควรอนุญาตให้โรงเรียนเอกชนเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบางอย่างที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาได้ ควรเพิ่มเงินอุดหนุน เงินเดือนครู โรงเรียนเอกชนจะได้เท่าเทียมกับสวัสดิการที่รัฐให้ครูโรงเรียนรัฐบาลเพื่อความเป็นธรรม ครูโรงเรียนเอกชนจะได้ไม่เดือดร้อนมีปัญหาในครอบครัว จะได้มีขวัญกำลังใจทำงานอาชีพครูอย่างสมเกียรติ

อีกประการหนึ่ง ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนเห็นว่าควรมีหน่วยงานหรือองค์กรกลางทำหน้าที่ดูแลสวัสดิการสิทธิประโยชน์ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูเอกชนให้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

5. ปัญหาเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานงาน ส่งเสริมสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาแต่เนื่องจากเป็นหน่วยงานใหม่บุคลากรใหม่ทำให้การประสานงาน ดำเนินการปฏิบัติงานต่าง ๆ โรงเรียนเอกชนไม่ได้รับความสะดวก เกิดความล่าช้า สับสน เกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงานหลายเรื่อง ดังนี้

5.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาเอกชนยังไม่มี ความชัดเจนเรื่องการเป็นนิติบุคคล เป็นหน่วยงานใหม่ บุคลากรใหม่ ลักษณะการบริหารงานจะเป็นงานฝาก

5.2 เจ้าหน้าที่ประจำเขตพื้นที่ยังไม่มีความเข้าใจงานสถานศึกษาเอกชน เพราะเพิ่งเริ่มมารับผิดชอบ

5.3 สถานศึกษาเอกชนต้องปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบของเขตพื้นที่การศึกษา การประสานงาน ระยะทางการเดินทางมาติดต่อ

5.4 ความเชื่อมโยงและความเรียบร้อยของเอกสารหลักฐานของหน่วยงานเดิมกับ หน่วยงานใหม่ที่ได้รับผิดชอบ

สรุปได้ว่าโรงเรียนเอกชน ระเบียบส่วนใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการจะควบคุม มาตรฐานในเรื่องเนื้อที่ที่ดินที่จะใช้สร้างโรงเรียน อาคารที่ใช้สอยความจุของห้องเรียน เครื่องมือ อุปกรณ์ซึ่งเป็นเรื่องทางด้านกายภาพ มิใช่เรื่องคุณภาพมาตรฐานของการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดและประเมินผล ถึงแม้ว่าจะกำหนดมาตรฐานว่าโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรที่กระทรวงกำหนด การใช้สื่อการเรียน การสอน การประเมินผลและตลอดจนการออก ประกาศนียบัตร แต่การติดตามควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้น มักจะไม่ค่อยเข้มงวด และได้ผลตามที่คาดหวัง จึงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไขโดยเร็ว

1.4 ปัญหาสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชน

จากเอกสารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540: 158) ได้กล่าวไว้ว่า ในปี การศึกษา 2539 เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกประเภท มีจำนวนสถานศึกษา 5,721 โรงเรียน นักเรียน 2,503,550 คน และครู 90,841 คน แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเอกชนมี ส่วนร่วมในการแบ่งภาระในการจัดการศึกษาของรัฐ และช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อ การศึกษาเป็นอย่างมากอีกทั้งสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรได้ ทั้งนี้เนื่องจากการ จัดการศึกษาของเอกชนมีการบริหารจัดการที่คล่องตัว มีความยืดหยุ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึง เป็นการกระตุ้นให้ภาครัฐต้องเร่งรัดพัฒนา ปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

จรัส เสือทอง (2540: 47) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาเอกชนไว้ดังนี้

1. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไม่ชัดเจน ทำให้ภาคเอกชนไม่มีความมั่นใจใน การที่จะลงทุน เพื่อให้มีโอกาสได้ทุนคืน และได้รับค่าตอบแทนบ้าง เช่น การก่อตั้งโรงเรียนใหม่ในที่ โรงเรียนเอกชนตั้งอยู่แล้ว เป็นการแบ่งการรับนักเรียนทำให้โรงเรียนเอกชนได้รับความเดือดร้อน

2. ระเบียบต่างๆ ล้าสมัย การแก้ไขไม่ดำเนินการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ระเบียบ ต่างๆ แก้ไขได้น้อยมาก

3. ครูโรงเรียนเอกชน ได้รับเงินเดือนน้อย ไม่ภูมิใจในอาชีพเพราะไม่มีความมั่นคงใน อาชีพเท่าที่ควร มองไม่เห็นอนาคต จึงลาออกบ่อยๆ ทำให้ขาดครูเป็นผลเสียต่อการเรียน

4. โรงเรียนเก็บเงินค่าธรรมเนียมได้ไม่ทั่วถึง มีนักเรียนที่เรียนจบแล้ว และออก ระหว่างปี ยังติดค้างค่าธรรมเนียมการเรียน โดยเฉลี่ยปีละ 5% เป็นอย่างน้อย

5. โรงเรียนส่วนมากเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนไม่เต็มอัตราตามที่กระทรวงกำหนด

ส่วนใหญ่จะเก็บได้ในอัตราต่ำไม่ถึงครึ่งที่กระทรวงกำหนดเพดานไว้ เพราะผู้ปกครองรับภาระไม่ได้มีจำนวนมาก ในต่างจังหวัดที่ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนมีมาก มีรายได้จากเงินอุดหนุนอย่างเดียว โอกาสการพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรจึงมีน้อย

6. โรงเรียนมีความจำเป็นต้องพัฒนาสถานที่ บุคลากร วิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นสูงขึ้นทุกปี แต่รายได้ทางโรงเรียนไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น การจัดการศึกษาเอกชนนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องใช้การ เอาใจใส่ดูแลและได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2548: ออนไลน์) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการจัดการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้า โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาเอกชนและกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในทศวรรษหน้าโดยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาสภาพจริงจากโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพ 2 โรง และโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพต่ำ 3 โรง เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พร้อมปัจจัยและคุณลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาเอกชนในอนาคต จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาเอกชนมีส่วนสำคัญในการสร้างคนดี คนเก่ง คนมีความสุข สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในเรื่อง

1.1 ความมีอิสระในการบริหารจัดการ เช่น การให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบหลายระดับ การจัดเก็บค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูง และการจัดการบุคลากรและทรัพยากร เช่น อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องประกอบสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสอดคล้องกับรูปแบบของการศึกษา

1.2 การอุดหนุน สนับสนุน ส่งเสริมด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดอัตรา ค่าใช้จ่าย รายหัวที่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริงทางการศึกษาที่สะท้อนคุณภาพระดับสูงและการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร

1.3 ควรมีการเสริม/พัฒนาศักยภาพ (empowerment) บุคลากรและหน่วยงาน กำกับดูแลและส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในทศวรรษหน้า

เพื่อให้สามารถสร้างผลงาน (คุณภาพผู้เรียน) และดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคง ทศวรรษหน้า โดยสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างจริงจังในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. จัดหรือกำหนดระบบบริหารจัดการและระบบงานให้คล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีสารสนเทศที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม เพียงพอ ทั้งด้านจุดแข็ง จุดอ่อน วิกฤติและ

โอกาส ของสถานศึกษาและใช้แผนเชิงรุกเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ

2. พัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพียงพอในการที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ เช่น การให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น การให้ขวัญกำลังใจในการทำงานที่เพียงพอ เป็นต้น

3. ให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ของสถานศึกษาให้โดดเด่น

4. สร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า สถานศึกษาอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

1.5 ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของโรงเรียนเอกชน

สำหรับปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1 ได้มีการดำเนินงาน ดังนี้ (โรงเรียนปริยัติรังสรรค์. 2547: 10-15)

1. มลภาวะเป็นพิษทางน้ำเสีย โดยน้ำเสียในโรงเรียนมีแหล่งกำเนิด 5 จุด คือ น้ำเสียจากห้องวิทยาศาสตร์ น้ำเสียจากอาคารเรียน น้ำเสียจากโรงครัว น้ำเสียจากห้องน้ำห้องส้วม และน้ำเสียจากบ่อดักไขมัน โดยมีวิธีดำเนินงานเพื่อเฝ้าระวัง ดังนี้

1.1 สำรวจสารเคมีและวัสดุในห้องวิทยาศาสตร์ กำหนดชนิดสารเคมีที่ใช้ให้มีความเหมาะสมกับหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น สร้างบ่อกักเก็บน้ำเสียจากห้องวิทยาศาสตร์เพื่อแยกออกจากระบบน้ำเสียอื่นๆของโรงเรียน ตรวจวัดค่า PH ของห้องวิทยาศาสตร์ ประชาสัมพันธ์การใช้สารเคมี และการชำระล้างอุปกรณ์ที่เปื้อนสารเคมีให้ถูกต้อง

1.2 ประสานความร่วมมือกับครู นักโภชนาการ ในการล้างผัก ล้างภาชนะ การปิด-เปิดน้ำของคณงานเพื่อให้เกิดน้ำเสียน้อยที่สุด ประสานความร่วมมือกับคณงาน ภารโรง โดยให้มีการดักไขมันจากบ่อดักไขมันอย่างสม่ำเสมอ มีการวัดค่า BOD ของน้ำอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการตรวจเช็คมาตรฐานของน้ำทุก 3 เดือน

1.3 จัดทำแนวปฏิบัติการควบคุมดูแลด้านน้ำเสีย โดยไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ให้น้ำดีกลายเป็นน้ำเสีย กำจัดเศษอาหารจากถาดอาหารให้หมดก่อนล้างภาชนะ และทำความสะอาดท่อระบายน้ำทิ้งเป็นประจำ

2. มลภาวะเป็นพิษทางอากาศ ได้แก่ อากาศเสียที่เกิดจากท่อไอเสียรถยนต์ที่มาจากภายในโรงเรียน มีวิธีการดำเนินการเฝ้าระวัง ดังนี้

2.1 การเฝ้าระวังไอเสียจากรถยนต์ของครูที่เข้ามาในโรงเรียนและไอเสียจากรถยนต์ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียน

2.2 จัดระเบียบเมื่อเข้ามาในโรงเรียนจะต้องดับเครื่องยนต์เมื่อรถจอดสนิท

2.3 จัดทำป้ายเตือนและประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือ รวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติตาม

3. อุบัติเหตุและอัคคีภัย อุบัติเหตุและอัคคีภัยเกิดขึ้นได้เสมอในโรงเรียน จึงมีวิธีการดำเนินการเฝ้าระวัง ดังนี้

3.1 ประชาสัมพันธ์วิธีการใช้ถังดับเพลิงในอาคารเรียน ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และให้โอกาสเข้าร่วมฝึกซ้อม

3.2 จัดทำแผนซ้อม และดำเนินการซ้อมเหตุฉุกเฉินทางอัคคีภัยทุกปี โดยกำหนดว่าเมื่อมีคนประสบเหตุต้องแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อออกเสียงตามสายแจ้งการเกิดอัคคีภัย และบุคคลที่อยู่ในบริเวณที่เกิดอัคคีภัยซึ่งมีอยู่ประจำทุกอาคารจะเข้าดับไฟเป็นคนแรก ครูที่กำลังทำการสอนเป็นผู้อพยพนักเรียนออกจากอาคาร และเมื่อมีคนบาดเจ็บหรือบาดเจ็บจะเป็นผู้ที่ทำการปฐมพยาบาล ถ้ามีอาการหนักให้คนขับรถของโรงเรียนนำนักเรียนไปส่งโรงพยาบาลโดยมีครูดูแลไปด้วยอย่างน้อย 1 คน

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีประเด็นที่น่าไปสู่ข้อเสนอแนะของการแก้ปัญหาได้ดังนี้ (บุญช่วย จินดาประพันธ์. 2536: 184-189)

1. ปัญหาแสงสว่างภายในอาคารเรียนมีไม่เพียงพอ เนื่องจากแบบอาคารเรียนไม่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น สร้างอาคารเรียนไม่ถูกทิศทาง อาคารเรียนตั้งอยู่ใกล้สวนไม้ยืนต้นของเอกชน สามารถแก้ปัญหาได้โดยติดตั้งไฟฟ้าภายในอาคาร มีการวางแผนจัดตั้งอาคารให้ถูกทิศทางของแสงและลม การทาสีอาคารเรียนให้เกิดความรู้สึกสว่าง รวมทั้งขอความร่วมมือจากเอกชน คือ เจ้าของสวนให้ตัดต้นไม้

2. โรงเรียนขาดสนามกีฬาและสถานที่พักผ่อน เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่นักเรียน เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียนให้นักเรียนมีที่พักผ่อน และเพื่อให้นักเรียนรักโรงเรียน มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถแก้ปัญหาได้โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทำโครงการเสนอขอของบประมาณ ร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อหาเงินสร้าง

3. โรงเรียนต้องการความสะอาดและความร่มรื่นของบริเวณโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนน่าอยู่ น่าอาศัยและสวยงาม เพื่อให้นักเรียนมีความสุขจิตที่ดีและเพื่อดึงดูดความสนใจจากบุคคลทั่วไป เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีแก่นักเรียน และเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน สามารถแก้ปัญหาได้โดยจัดทำโครงการพัฒนาโรงเรียนโดยร่วมมือจัดทำระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียน และประชาชน ผู้ปกครอง จัดทำโครงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ แบ่งนักเรียนช่วยกันรับผิดชอบเป็นเขตๆ มีการประกวดความสะอาดของบริเวณในภาคเรียน ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาการร่วมกันทุกเดือน ดึงชุมชนให้มาร่วมพัฒนาบริเวณโรงเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าโรงเรียนเอกชนจะสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ตามนโยบายของการปฏิรูปการศึกษาได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

1.6 ข้อมูลการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาในโรงเรียน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ เป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล ที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการทั้งทางร่างกายและสติปัญญาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น โดยจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนครูทั้งหมด 103 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 3,072 คน โรงเรียนมีพันธกิจที่สำคัญคือส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบและมีความปลอดภัย โดยนโยบายที่สำคัญของโรงเรียน คือ (โรงเรียนปริยัติรังสรรค์. 2548: 12-17)

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดสถานที่บริเวณโรงเรียนให้มีความร่มรื่น มีมุมนั่งเล่นตามบริเวณต่างๆ อย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีบอร์ดให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้บริเวณมุมนั่งเล่นต่างๆ รวมทั้งป้ายประกาศเตือนจุดที่เป็นอันตราย

2. ยุทธศาสตร์และวิธีการสอน โรงเรียนเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นคุณภาพการเรียนรู้ตามมาตรฐานผู้เรียนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยยึดในหลักการที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์วิธีการสอน และเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้

3. การบริหารและการจัดการเป็นการนำทรัพยากรและวิธีการมาดำเนินการจัดการอย่างต่อเนื่อง มีโครงสร้างชัดเจน มีระบบ มีมาตรฐาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยมุ่งเน้นคุณภาพผลผลิตขององค์กร ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างจริงจังทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพของครูและบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังผลการพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วยการสร้างคุณค่าเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางของระบบการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง บุคลากร ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ตลอดจนสถานศึกษาและสังคมโดยรวม

โรงเรียนแห่งที่ 2 โรงเรียนราษฎร์วิทยา เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนครูทั้งหมด 59 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,045 คน เป้าหมายของโรงเรียนคือ ต้องการเสริมสร้างคนดีที่มีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนจึงมีวิธีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพจริงของสังคม โดยเสริมสร้าง

ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญจนถึงขีดสุด และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นโยบายที่สำคัญของโรงเรียน คือ (โรงเรียนราษฎร์วิทยา. 2548: 1-9)

1. พัฒนาวินัยในตนเองและความเป็นประชาธิปไตย โดยการเสริมสร้างฝึกอบรม พัฒนาเด็กโดยใช้เหตุผลหรือปัญญาให้ฝึกปฏิบัติและดำเนินชีวิต ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง กฎ กติกา ของที่บ้านและที่โรงเรียน และปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้นโดยใช้ปัญญา คือ เหตุผลในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองและความเป็นประชาธิปไตย เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

2. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภายในห้องเรียนสะอาด จัดอย่างเป็นระเบียบ มีมุมเสริมประสบการณ์ต่างๆ อยู่หลังห้องเรียน มีบอร์ดติดผลงานดีเด่นของนักเรียนและมีชั้นหนังสือให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า อยู่เสมอ

3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมดุล มีความสนุก กับกิจกรรมการเรียนทำให้เกิดผลงานที่ดีมีคุณภาพ อันเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ และมีความสุขกับการเรียนโดยเน้นให้เด็กรักโรงเรียน รักครู และรักเพื่อน กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ จากกลุ่มเพื่อนและผู้คนรอบด้าน ฝึกการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนมีความสุขจากการช่วยเหลือเอื้ออาทรและร่วมมือร่วมใจกัน

โรงเรียนแห่งที่ 3 โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ จัดการเรียน การสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนครูทั้งหมด 151 คน จำนวน นักเรียนทั้งสิ้น 3,351 คน เป้าหมายของโรงเรียนคือ ต้องการที่จะพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียน แห่งการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ร่วมกันสร้างสรรค์ นักเรียนอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ โดยเน้นบรรยากาศในการทำงานแบบมิตร ครูผู้สอนต้องมีความรู้ อย่างกว้างขวางมีการพัฒนาวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอน มีการปรับปรุงรูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนและมีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง ครูคอยให้กำลังใจและแนะนำนักเรียนให้ใช้ ความคิดในการสร้างสรรค์จินตนาการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนช้าและมีปัญหาในการ เรียน โดยมีระบบการบริหารจัดการ ดังนี้ (โรงเรียนอรุณประดิษฐ์. 2548: 13-20)

1. มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยโรงเรียนมีการสำรวจความคิดเห็น ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และนำข้อคิดเห็นต่างๆ มาวางแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อให้ ผู้ปกครองและนักเรียนมีความพึงพอใจ ประทับใจและยอมรับศรัทธาต่อโรงเรียน

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัยการอบรม สัมมนา การวางระบบการให้ รางวัลเพื่อจูงใจให้บุคลากรในโรงเรียนนำศักยภาพมาพัฒนาตนเองให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

3. การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน การเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการสอน เพื่อให้ นักเรียนเกิด การเรียนรู้และมีความสุขในการเรียน

4. การจัดสภาพการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูปรับปรุงยุทธศาสตร์การสอน โดยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เช่น มีป้ายนิเทศ มุมค้นคว้า ห้องค้นคว้า มีห้องสมุดที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และที่สำคัญมีการส่งเสริมการใช้ Internet อย่างกว้างขวาง

โรงเรียนแห่งที่ 4 โรงเรียนสุวรรณรังษฤษฎีวิทยาลัย เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนครูทั้งหมด 71 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,774 คน เป้าหมายของโรงเรียนคือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ บนพื้นฐานของวัฒนธรรม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข โดยมีจุดเน้น ดังนี้ (โรงเรียนสุวรรณรังษฤษฎีวิทยาลัย. 2548: 7-19)

1. กำหนดเป้าหมายของผลผลิต/ผลลัพธ์ ของโรงเรียนคุณภาพที่ต้องพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียน คือ ผู้เรียน มีคุณภาพ มาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้ โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน เป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่นได้

2. ดำเนินการไปสู่เป้าหมาย ได้แก่ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดและจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการบริหารจัดการที่ดี เน้นการมีส่วนร่วม มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน

3. จัดการให้มีปัจจัย เพื่อความสำเร็จในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ 1) ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอ 2) ทรัพยากรวัตถุ เทคโนโลยีและงบประมาณ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น สื่อ/ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัยแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลายและงบประมาณมุ่งผลงาน

4. บริหารจัดการด้านบริบทให้เอื้อต่อการดำเนินการสู่เป้าหมาย คือ สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนดี มีสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

การจัดการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่างๆที่มีอยู่ภายในโรงเรียน โรงเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี จะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีไปด้วย ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รายละเอียดของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 70) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่มีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตและสถานการณ์ต่างๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น สิ่งมีชีวิตได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งไม่มีชีวิตได้แก่ อาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และสถานการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้น

สมิทธิ์ สระอุบล (2532: 2) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกันเป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายปัจจัยอื่นหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ

กนิษฐา นาวารัตน์ (2540: 636) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมหมายถึง ทิวทัศน์รอบๆ สถานที่คน สัตว์อาศัยอยู่

รวีวรรณ ชินตระกูล (2540: 101) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง แสงสว่าง การระบายอากาศ สิ่งแวดล้อมทางเคมี น้ำดื่ม อาหาร ก๊าซที่เจือปนอยู่ในอากาศ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ เช่น พืช แมลง จุลินทรีย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นความเชื่อ อาชีพ ประเพณีนิสัย เป็นต้น สิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่างมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนอย่างมาก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 13 – 14) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึง ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี
 2. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ปลอดภัย
 3. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้
- อย่างหลากหลาย
4. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้
 5. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีมลภาวะลดลง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2543: 38) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี

มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ

2.2 ลักษณะของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ในการจัดการเรียนการสอน ความมุ่งหมายหลัก คือ ทำอย่างไรจะทำให้การสอนเกิดประสิทธิภาพได้ จึงได้นักวิชาการพยายามศึกษาตัวแปรที่เป็นสาเหตุในการศึกษาเรื่องนี้ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุทางตรงต่อประสิทธิภาพการสอนคือ คุณลักษณะของผู้สอน ความสนใจเชิงวิชาการ บรรยากาศในการเรียนการสอน เจตคติของผู้สอนต่อผู้เรียน และสมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน (พิมพันธ์ เตชะคุปต์. 2533: 20) จากตัวแปรเชิงสาเหตุดังกล่าวข้างต้น พบตัวแปรที่สำคัญและน่าสนใจ คือ บรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมในห้องเรียน และในโรงเรียนอันประกอบด้วยบรรยากาศหรือสถานการณ์ที่ผู้สอนพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

สมพร บุญสุข (2531: 11-12) จำแนกสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 15 ด้าน ดังนี้

1. ความสามัคคี หมายถึง นักเรียนรู้จักกันให้ความช่วยเหลือและเป็นมิตรต่อกัน
2. ความหลากหลาย หมายถึง ความแตกต่างในความสนใจของนักเรียนที่มีอยู่ และการจัดการสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน
3. ความเป็นแบบแผน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ
4. ความเร็ว หมายถึง งานของชั้นเรียนลุล่วงไปอย่างรวดเร็ว
5. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง ความเพียงพอในด้านหนังสือ เครื่องมือที่วางในชั้นเรียน และแสงสว่าง
6. การกระทบกระทั่ง หมายถึง ปริมาณความตึงเครียด และการทะเลาะวิวาทกันของนักเรียนในชั้น
7. การกำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึง ระดับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของชั้นเรียน
8. การเลือกที่รักมักที่ชัง หมายถึง ปริมาณที่ครูเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนบางคนด้วยความโปรดปรานมากกว่าคนอื่น
9. ความยุ่งยาก หมายถึง ปริมาณความยุ่งยากในการทำงานที่นักเรียนประสบในห้องเรียน
10. ความเพิกเฉย หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชั้นเรียน
11. ความมีประชาธิปไตย หมายถึง นักเรียนมีความเสมอภาคกันในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชั้นเรียน
12. การแบ่งพรรคแบ่งพวก หมายถึง นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนสนิทของตนเองไม่ยอมทำงานร่วมกันคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน
13. ความพึงพอใจ หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของชั้นเรียน

14. ความเป็นระเบียบ หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนทำ มีความสับสน และการจัดกิจกรรมไม่เป็นระเบียบ

15. การแข่งขัน หมายถึง การเน้นให้นักเรียนมีการแข่งขัน

นอกจากนั้น พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2533 : 10-14) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพเหมาะสมควรเป็น ดังนี้

1.1 ห้องเรียนมีสีสน่น่าดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี และสร้างพอเหมาะ ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

1.2 ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

1.3 ห้องเรียนต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.4 สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ และสามารถดัดแปลงให้อำนวยความสะดวกต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้

1.5 การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อม ต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น เหมาะต่อวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยายและวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ

สภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจหรือบรรยากาศทางจิตวิทยา มีดังนี้

2.1 บรรยากาศความคุ้นเคย หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
บรรยากาศดังกล่าวนี้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสร้าง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก. บุคลิกภาพของผู้สอน

ข. พฤติกรรมการสอนของผู้สอน

ค. พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

2.2 บรรยากาศที่เป็นอิสระ คือ บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีอิสระในการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการค้นหาความรู้และเน้นการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนประสานความคิดเห็นร่วมกัน เป็นบรรยากาศที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา และสนุกสนาน

2.3 บรรยากาศที่ทำทนาย คือ บรรยากาศที่ผู้สอนสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้นสนใจติดตาม ค้นคว้าศึกษา เช่น การถามคำถามที่ต้องใช้ความคิด การค้นคว้า การถามเรื่องราวที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เป็นต้น

2.4 บรรยากาศของการยอมรับนับถือ คือ บรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือผู้สอนในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหาและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถ

ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังเป็นบรรยากาศที่ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด และทักษะแตกต่างกัน

2.5 บรรยากาศของการควบคุม เป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียน มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบวินัยของห้องเรียนและความที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด โดยผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบงานของตนเอง มีความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน และออกจากห้องเรียน ตลอดจนการตรงต่อเวลาในการส่งงาน มีสัมมาคารวะ ประพฤติปฏิบัติในทางเหมาะสมทั้งกายวาจาและใจด้วย

2.6 บรรยากาศของกระตุ้นความสนใจ คือ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด และผู้สอนรู้จักการให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรมในทางพึงประสงค์

กรมวิชาการ (2544: 18) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้น นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสะอาด ความรัก ความสามัคคี บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรคำนึงถึง มีดังนี้

1. สถานที่ บริเวณโรงเรียน ได้แก่ อาคารเรียน โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องส้วม ต้องคำนึงถึงความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย

ห้องเรียน ได้แก่ รูปแบบการจัดที่นั่งนักเรียน การจัดมุมกิจกรรมในห้องเรียน ป้ายนิเทศ ชั้นวางสื่อ อุปกรณ์ มุมเสริมความรู้นักเรียน เป็นต้น

2. บุคลากร ครูควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 มีลักษณะเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย และมีขันติธรรมทางวิชาการ

2.2 มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

2.3 มีทักษะการจัดการ

2.4 มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความกระตือรือร้น

2.5 มีสุขภาพและบุคลิกดี

2.6 ยิ้มแย้มแจ่มใส น้ำเสียงนุ่มนวล อ่อนหวาน มีอารมณ์ขัน

2.7 ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ความเห็นใจ ความเข้าใจ

2.8 มีเจตคติที่ดีต่อการสอน

3. การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน

3.1 ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในบรรยากาศของการเรียนรู้ โดยนำสื่อนวัตกรรมมาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

5. การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการในโรงเรียน โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เช่น

5.1 ผู้บริหารและครูที่เป็นกัลยาณมิตร

5.2 ศูนย์รวมสารสนเทศ

5.3 มุมนิทรรศการ

5.4 พิพิธภัณฑ์การศึกษาในโรงเรียน

5.5 ห้องวิชาการ ห้องปฏิบัติการ

5.6 ห้องสมุด ห้องเกม

5.7 ศูนย์สื่อการศึกษา

5.8 ห้องโสตทัศนูปกรณ์

5.9 อุทยานการศึกษา

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542: 75-80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านกายภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยการเลือกหรือดัดแปลง วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งห้องเรียน การจัดหาวัสดุในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการจัดสภาพโต๊ะ เก้าอี้ การจัดชั้นหรือตู้ลอยแสดงผลงานของนักเรียน

2. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านสมองกับความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิด เช่น คิดแก้ปัญหา คิดหาเหตุผล คิดออกแบบ คิดสร้าง คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดแปลกใหม่ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดจินตนาการ ครูต้องให้การสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ช่วยขจัดอุปสรรค หรือข้อจำกัดต่าง ๆ อย่างไม่ทอดทิ้ง โดยใช้เทคนิควิธีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านอารมณ์กับความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องแสดงให้นักเรียนเห็นว่าครูเป็นที่พึ่งซึ่งไวใจได้ สนับสนุนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลดภัย จากการไม่เป็นที่ยอมรับ การถูกวิจารณ์หรือหัวเราะเยาะ โดยกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเน้นการเรียนรู้จากความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกัน ไม่มีการแข่งขัน แต่สนับสนุนซึ่งกันและสนใจ

อรุณี โคตรสมบัติ (2542: 5-6) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมขององค์กร หมายถึง การดำเนินการบริหารโรงเรียน นโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียน

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง หลักสูตร พฤติกรรมการสอนของครู การประเมินผลการเรียน

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อนของนักเรียน การคบเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

4. สภาพแวดล้อมทางการเงิน หมายถึง การจัดสรรเงินช่วยเหลือให้กับนักเรียน

ได้แก่ ทุนการศึกษากองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

5. สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ หมายถึง สภาพที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ภายในโรงเรียน เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน โสตอุปกรณ์ต่าง ๆ ห้องสมุด โรงอาหาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ตลอดจนระบบการจราจรภายในโรงเรียน

จากแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้ว่า ลักษณะของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เพราะจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เรียนอย่างมีความสุข ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติจริง

2.3 หลักการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการดำเนินชีวิต ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผู้ที่เรียนรู้ตลอดเวลาจะมีความรู้ ความคิดที่กว้างไกล ทันเหตุการณ์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในยุคโลกาภิวัตน์ การรับรู้ข่าวสารข้อมูลเรื่องราวความก้าวหน้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคน โดยให้เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการเรียนรู้จากนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

2.3.1 ความหมายการเรียนรู้ของนักเรียน

อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2530: 25) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองบ่อยครั้งเข้า จนในที่สุดกลายเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นมาอย่างถาวร

สุรางค์ โค้วตระกูล (2537: 135) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของนักเรียนว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามักมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 63) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ของนักเรียนว่า หมายถึง การก่อให้เกิดการพัฒนาความปลอดภัย ความสุข ความเข้าใจ สติปัญญา การยอมรับความสำเร็จ กำลังอำนาจ และความยินดี

กรมวิชาการ (2541: 57) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่ใน 4 หลักการ คือ

1. การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้
2. การเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ความรู้สร้างปัญญา
3. การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในสังคมประชาธิปไตย
4. การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสร้างสันติสุขให้แก่โลก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 21) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ของนักเรียนว่าหมายถึง การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิต หรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย

จากความหมายที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน อันเนื่องจากการจัดประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อม รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral theory) ทฤษฎีในกลุ่มนี้ อธิบายว่า การเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า กับการตอบสนอง ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบคลาสสิก หรือแบบสิ่งเร้าและ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive theory)

ทฤษฎีในกลุ่มนี้อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นผลของกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้สิ่งเร้าที่มากระตุ้น ผสมผสานกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งการผสมผสานระหว่าง ประสบการณ์ที่ได้รับในปัจจุบันกับประสบการณ์ในอดีต จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางปัญญาเข้ามามีอิทธิพลในการเรียนรู้ด้วย ทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเน้นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) มากกว่า การวางเงื่อนไข เพื่อให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม การเรียนรู้แบบการหยั่งรู้ เป็นต้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญคือ ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive theory) โดยมีแนวคิดพื้นฐานดังนี้

1. แบนดูรามีทัศนะว่า พฤติกรรม (behavior หรือ B) ของมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยหลักอีก 2 ปัจจัย คือ

1.1 ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ (Personal factor หรือ P)

1.2 อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental Influences หรือ E)

2. แบนดูราได้ให้ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) กับการกระทำ (Performance) ซึ่งสำคัญมาก เพราะคนเราอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกทุกอย่าง เช่นเราอาจจะเรียนรู้วิธีการ ทักษะในการสอบว่าต้องทำอย่างไรบ้าง แต่ถึงเวลาสอบจริงเราอาจจะไม่ทักท้วงก็ได้ หรือเราเรียนรู้ว่าการพูดจาและแสดงกริยาอ่อนหวาน กับพ่อ แม่เป็นสิ่งที่ดีแต่เราอาจจะไม่เคยทำกริยาดังกล่าวเลยก็ได้

3. แบนดูราเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะ เป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์ หรืออาจจะเป็นรูปภาพ การ์ตูน หนังสือ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วย คำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้

นอกจากนั้น แบนดูรา ยังได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบ ประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attentional processes) เป็นกระบวนการที่มนุษย์ใส่ใจและสนใจ รับรู้พฤติกรรมของตัวแบบ การเรียนรู้โดยการสังเกต จะเกิดขึ้นได้มากก็ต่อเมื่อบุคคลใส่ใจต่อ พฤติกรรมของตัวแบบ แต่การจะใส่ใจได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัย เกี่ยวกับตัวแบบ และปัจจัยเกี่ยวกับผู้สังเกต

ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแบบ ได้แก่

1. ความเด่นชัด ตัวแบบที่มีความเด่นชัดย่อมดึงดูดให้คนสนใจได้มากกว่าตัวแบบ ที่ไม่เด่น

2. ความซับซ้อนของเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบถ้ามีความซับซ้อน มากจะทำให้ผู้สังเกตมีความสนใจน้อยกว่าเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อนน้อย

3. จำนวนตัวแบบ พฤติกรรมหนึ่ง ๆ หากมีตัวแบบแสดงหลายคนก็เรียกความสนใจ ใส่ใจจากผู้สังเกตได้มาก หรือการมีตัวแบบที่หลากหลายก็เรียกความสนใจจากผู้สังเกตได้มาก เช่นกัน

4. คุณค่าในการใช้ประโยชน์ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สังเกต จะได้รับความสนใจมากกว่าตัวแบบที่เป็นไปในทางตรงข้าม เช่น ผู้ที่สนใจการทำอาหารก็จะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรายการโทรทัศน์ ที่สอนการทำอาหาร เป็นต้น

5. ความรู้สึกชอบ/ไม่ชอบ ถ้าผู้สังเกตมีความรู้สึกชอบตัวแบบอยู่แล้ว ผู้สังเกตก็จะ ให้ความสนใจกับพฤติกรรมของตัวแบบมากกว่ากรณีที่ผู้สังเกตไม่ชอบตัวแบบนั้นเลย ฉะนั้น การ โฆษณาสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์ จึงมักใช้ตัวแบบที่เป็นที่ชื่นชอบของประชาชนมาเป็นตัวแบบเพื่อ ชวนให้ประชาชนใช้สินค้าที่โฆษณา โดยคาดหวังให้ประชาชนใส่ใจกับการโฆษณาของตน

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) เป็นขั้นที่ผู้สังเกตบันทึกสิ่งที่ตนสังเกต จากตัวแบบไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว ซึ่งอาจจะ เก็บจำในรูปของภาพ หรือคำพูดก็ได้ แบนดูรา พบว่า ผู้สังเกตที่สามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแบบ ออกมาเป็นคำพูด หรือสามารถมีภาพของสิ่งที่ตนสังเกตไว้ในใจจะเป็นผู้ที่สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้โดย การสังเกตได้ดีกว่าผู้ที่เพียงแต่ดูเฉย ๆ หรือทำงานอื่นในขณะที่ดูตัวแบบไปด้วย สรุปแล้วผู้สังเกตที่สามารถระลึกถึงสิ่งที่สังเกตเป็น ภาพพจน์ในใจ (Visual Imagery) และสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูด หรือถ้อยคำ (Verbal Coding)

จะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน และนอกจากนี้ ถ้าผู้สังเกตมีโอกาสที่จะได้เห็นตัวแบบแสดงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ซ้ำก็จะเป็น การช่วยความจำให้ดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการกระทำ (Production processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเอาสิ่งที่เก็บจามาแปลงเป็นการกระทำ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้สังเกต ถ้าผู้สังเกตไม่มีความพร้อมก็ไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่ลอกแบบอย่างตรงไปตรงมา การเรียนรู้โดยการสังเกตมีปัจจัยในเรื่อง กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Processes) และความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้สังเกต ฉะนั้นในขั้นกระบวนการกระทำ หรือขั้นของการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบของแต่ละบุคคลจึงต่างกันไป ผู้สังเกตบางคนอาจจะทำได้ดีกว่าตัวแบบหรือบางคนก็สามารถเลียนแบบได้เหมือนมาก ในขณะที่บางคนก็อาจจะทำได้ไม่เหมือนกับตัวแบบเพียงแต่คล้ายคลึงเท่านั้น หรือบางคนอาจจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเลยก็ได้

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation processes) ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อแนวคิดพื้นฐานข้อที่ 2 คือ แบนดูราแยกความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) ออกจาก การกระทำ (Performance) นั่นคือไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมทุกอย่างที่ได้เรียนรู้ออกมา เราจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ ก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามีแรงจูงใจมากน้อยแค่ไหน (www.sobkroo.com/rn_05htm)

2.3.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 11-22)

1. หลักการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2. เนื้อหาสาระการเรียนรู้

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(2) ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้

ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง

(5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. การจัดกระบวนการเรียนรู้

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กล่าวโดยสรุปว่า บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนที่กฎกระทรวงระบุเอาไว้ทั้งหมดนี้ ถึงแม้ว่า จะเป็นหลักการและแนวปฏิบัติกว้าง ๆ แต่ก็ได้ชี้แนะแนวทาง และทิศทางเอาไว้ค่อนข้าง ชัดเจน หน้าที่ของโรงเรียนจะต้องนำมาวิเคราะห์เจาะลึกลงไป ในรายละเอียดของแต่ละประเด็น สำหรับเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการในแต่ละเรื่อง และนำแผนที่ได้ไป ปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ ตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนต่อไป จะเห็นได้ว่าตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นในเรื่องของการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนให้คนเกิดการเรียนรู้ เป็นหัวใจ ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง อันเป็นแก่นแท้ของ คุณภาพการศึกษา ถือเป็นมิติหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนา

หลักสูตรพื้นฐาน 12 ปี อันเป็นเงื่อนไขที่ระบุไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงกำหนดนโยบายเร่งด่วนขึ้น 3 เรื่อง ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2541: 55)

1. การพัฒนาหลักสูตร 12 ปี อันเป็นเงื่อนไขที่กำหนดในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการพัฒนาให้ครูใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยจะพัฒนาการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน การรวมตัวกันเป็นชมรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนมีความรู้คู่คุณธรรม และหาทางพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาหลัก ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

3. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพให้เป็นที่เชื่อถือของ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ซึ่งมีทั้งระบบการตรวจสอบภายใน และการประเมินจากองค์กรวิชาชีพจากภายนอก

จากนโยบายดังกล่าว กรมวิชาการ (2541: 55-56) ได้จัดทำแผนแม่บทในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ หรือ สร้างความรู้ใหม่จากการปฏิบัติของตนเอง การเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากความใฝ่รู้ เกิดความรู้ที่รู้ความจริง มีปัญญา มีวิธีเรียน วิธีคิด วิธีตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความสามารถในการทำงาน สามารถใช้ปัญญาเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ รู้จักตนเองอย่างลึกซึ้ง มีอิสระแห่งตน มองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เกิดจิตสำนึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย และมีจิตใจที่มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2. เป้าหมายของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 กระทรวงศึกษาธิการมีแผนหลักซึ่งมีทิศทางและมาตรการสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีประสิทธิภาพที่รุดคืบอย่างรวดเร็วในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 มีสัมฤทธิ์ผลในการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งท้องถิ่นสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่ เมื่อกรมวิชาการกระจายอำนาจและงบประมาณทางวิชาการ จากกรมวิชาการไปยังคณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการระดับเขต จังหวัด และอำเภอ เป้าหมายคือ สร้างเครือข่ายทางวิชาการ สำหรับเรื่องการเรียนรู้ กรมวิชาการมุ่งส่งเสริมและเชิดชูเกียรติครูผู้สอนที่สามารถเลือกหรือสร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียน

2.3 มีรูปแบบการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ กลวิธีต่าง ๆ สื่อ และฐานข้อมูลการเรียนรู้ ซึ่งกรมวิชาการพัฒนาขึ้นเองและรวบรวมจากที่สถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ นำมาเผยแพร่

2.4 มีวิทยากรแกนนำด้านการเรียนรู้ที่เป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการในห้องถิ่นในห้องถิ่นที่ได้รับการชี้แจงอบรม พร้อมทั้งจะเป็นที่พึ่งของครูผู้สอนในทางวิชาการ และนำครูผู้สอนไปสู่ความสำเร็จสูงสุด

2.5 มีโรงเรียนผู้นำด้านการเรียนรู้ ที่สามารถทำหน้าที่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะทำงานประสานกับชุมชนเอื้อประโยชน์ให้ผู้เรียนซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชนโดยโรงเรียนทำประโยชน์เพื่อชุมชน พัฒนาศักยภาพและภูมิปัญญาของชุมชน เกิดการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนผู้นำจะมีความพร้อมในปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.5.1 ธรรมนูญโรงเรียน

2.5.2 การพัฒนามาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน

2.5.3 การพัฒนาระดับมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนในแต่ละด้าน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเจริญงอกงามทางจริยธรรม

2.5.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.5.5 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

2.5.6 การจัดทำมาตรฐานคุณภาพ

2.5.7 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5.8 การพัฒนาระบบวัดและประเมิน โดยการวัดและประเมินตามสภาพจริง และการพัฒนารูปแบบ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาแฟ้มผลงาน

2.6 มีครูที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงสมดุลง และมีความสุขเป็นที่พึ่งของศิษย์รักษาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างศิษย์กับครูอย่างเหนียวแน่น สอนความเป็นคนควบคู่ไปกับวิชาการ มีคุณธรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย จัดบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ หายยุทธศาสตร์ที่จะให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง โดยครูเอื้ออำนวยความสะดวกในเรื่อง แหล่งความรู้ แหล่งข้อมูล จัดกิจกรรมให้นักเรียนคิด ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้โอกาสนักเรียนเลือก และตัดสินใจ และครูพัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยระดับชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดในแนวของพหุปัญญา คือ ความฉลาดที่เกิดจากการใช้สมองซีกซ้ายและขวาอย่างสมดุล ไม่ว่าจะเป็นสติปัญญาด้านดนตรี สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกายและกล้ามเนื้อ สติปัญญาด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ สติปัญญาด้านภาษา สติปัญญาด้านมิติ-สัมพันธ์ สติปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ และสติปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พหุปัญญาเหล่านี้ หากครูให้โอกาสผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็มที่ เน้นการเรียนที่ ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกตามความจริง

2.7 นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงมีผลการเรียนที่มีมาตรฐานสูงได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศในเชิงพหุปัญญา ไม่ว่าจะเป็นคติธรรม วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ มีสติปัญญาที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ และต้องเน้นจิตสำนึก ถึงความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง ควบคุมตนเองได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ของตนกับสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 4 หลักการ คือ

2.7.1 การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้

2.7.2 การเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ความรู้สร้างปัญญา

2.7.3 การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในสังคมประชาธิปไตย

2.7.4 การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขและสร้างสันติสุขให้แก่โลก

กรมวิชาการ (2541: 68) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้โดยผู้เรียนจะทำการสร้างสิ่งใหม่ที่ทำให้ข้อมูลมีความหมาย โดยการสร้างความรู้เชิงความคิด และความรู้เชิงสังคม วัฒนธรรมโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกได้
2. จัดหาสภาพการณ์ทางสังคมในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
3. การเชื่อมกันของสาระการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย และท้าทายผู้เรียน
4. กระบวนการเรียนรู้สะท้อนตามสภาพจริง
5. จุดเน้นของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นและจัดการในการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 21) ได้กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดกระบวนการเรียนที่มุ่ง ดังนี้

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
5. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2543: 20-21) กล่าวถึง การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไว้ ดังนี้

1. รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้ง แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ
2. ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ
3. ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4. หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย และมีความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

5. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิชาการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

เรียงชัย จงพิพัฒนสุข (2543: 53) ได้กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์มาใช้ในการแก้ปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กรมวิชาการ (2541: 66-67) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดยึดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้รับผิดชอบและวิเคราะห์วิธีการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างสรรค์ความรู้ เช่น สังคม วัฒนธรรมขึ้นมาด้วยตัวผู้เรียนเอง และเป็นผู้ออกความรู้เอง นอกจากทักษะทางวิชาการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้ว ยังต้องเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้ผู้เรียน มีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพพร้อมที่จะสร้างสังคม ให้มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีความรัก และรับผิดชอบต่อ

ครอบครัว รักชุมชน รักธรรมชาติ ให้มีความสุข มีเอกภาพ เพื่อให้เกิดความสุขและสันติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเตรียมตัวเพื่อกำหนดหน้าที่แห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะรับและเลือกปฏิบัติข่าวสารเทคโนโลยี ด้วยวิถีทางแห่งปัญญา กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้แก่

1. กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล และมีความสุข ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง วัยเด็กเล็กจะใช้สมองซีกขวาในการเรียนรู้ การอ่าน การฟัง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ โดยผู้สอนจะกระตุ้นความคิด เป็นสื่อกลางที่จะขยายการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี และค่านิยมให้กับผู้เรียน

2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ คือ การเชื่อมโยงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานในระดับลึกได้ และการเรียนที่จะรู้ยัง หมายถึงวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเพื่อที่จะรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยงซึ่งมีขั้นตอนและทักษะกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า และการคิดสร้างสรรค์

3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำไม่ใช่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางอาชีพเท่านั้น แต่ยังได้รับความรู้ความสามารถที่กว้างขวาง ที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่หลากหลาย และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวของสภาพสังคมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ รวมทั้งประสบการณ์การทำงานอันสืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นหรือในระดับกว้าง ที่มีความหลากหลายทางการศึกษาและงานต่าง ๆ

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ โดยผู้เรียนจะทำการสร้างสิ่งใหม่ที่ทำให้ข้อมูลมีความหมาย โดยการสร้างความรู้เชิงความคิด และความรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม โดยจัดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ ดังนี้

- 3.1 จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกได้
- 3.2 จัดหาสภาพการณ์ทางสังคม ในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
- 3.3 การเชื่อมกันของสาระการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย และท้าทายผู้เรียน
- 3.4 กระบวนการเรียนรู้สะท้อนตามสภาพจริง
- 3.5 จุดเน้นของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีบทบาทกระตุ้นและจัดการในการเรียนรู้

4. การเรียนรู้ที่เน้นบุคลิกภาพส่วนตัว ที่ได้พัฒนาดีขึ้น กระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเสริมสร้างเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวสามารถแสดงออกที่สร้างสรรค์ และอิสระ มีทักษะ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยไม่มีความก้าวร้าว การแสดงออกที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ เป็นการ

แสดงออกในการป้องกันสิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้เรียน โดยการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นมิตร โดยไม่ล่วงเกินสิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้อื่น ด้วยวิถีทางแห่งปัญญา และจากความรู้สึกนึกคิดที่ดีงาม และสร้างสรรค์

5. การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน สังคมแห่งข่าวสาร เทคโนโลยี เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีเจตคติค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนที่ดี การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ อย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต ผู้สอนจำต้องสร้างศรัทธาและปัญญาให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ให้พัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต

โสภณ โสมดี และอภันตริ โสตะจินดา (2545: 14-17) ได้เสนอแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวัย วุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และจะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในที่สุด แต่ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนมิได้มีความสำคัญน้อยลง แต่ยังมีความสำคัญมากเพราะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญหรือประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงได้รับตามสิทธิพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องช่วยกันคิดสร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้เขาได้รู้จักตนเอง ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาด้านการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า อภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดความสุขในการเรียนรู้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจัด ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ต้องเริ่มจากง่ายไปหายาก เริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล และสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. บรรยากาศในการเรียนรู้ควรเป็นบรรยากาศที่มีความเป็นธรรมชาติแห่งการเรียนรู้

ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างและเลือก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น ไม่บีบบังคับ ยัดเยียดและกดดันผู้เรียน

3. ครูมีความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้ง ด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม รวมทั้งปัญหาในการเรียนรู้ หรือความต้องการเป็นพิเศษ เพื่อที่ ครูจะได้เตรียมสาระการเรียนรู้ วิธีการที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนรู้ต้องหลากหลาย สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ได้รับความสนใจ ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

5. กระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพในการ ค้นหาความรู้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

6. สื่อการเรียนรู้ต้องหลากหลาย เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้า มากกว่าสื่อประจำรายวิชา เป็นสื่อที่สร้างสรรค์ ได้รับความสนใจผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

7. การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งนำผลมาปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา โดยการเน้นการวัด และประเมินตามสภาพจริง ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งเครื่องมือ และผู้ประเมิน ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2539: 29-32) ได้กำหนดหลักการและแนวทางที่ให้ ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กไว้ 9 ประการ กล่าวคือ

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและ สภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ

3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง หรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่ม ประสิทธิภาพ และระหว่างกลุ่มประสิทธิภาพให้มากที่สุด

4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม

5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความ คิดรวบยอดในกลุ่มประสิทธิภาพต่าง ๆ

6. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

7. ให้สอดคล้องแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียน การสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

9. จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติของ ผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ผู้เกี่ยวข้องต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้อย่างเต็มศักยภาพ

2.4 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

หลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องหลากหลาย สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนรู้ควรเป็นบรรยากาศที่มีความเป็นธรรมชาติแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างและเลือก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น ไม่บีบบังคับยึดเยียดและกดดันผู้เรียน หายทฤษฎีที่ให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง โดยครูเอื้ออำนวยความสะดวกในเรื่อง แหล่งความรู้ แหล่งข้อมูล จัดกิจกรรมให้นักเรียนคิดด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยให้โอกาสนักเรียนเลือกและตัดสินใจเอง

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จำแนกออกเป็น 2 ด้านคือ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน รายละเอียดดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

สภาพแวดล้อมโดยรอบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ด้อยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ตามสภาพแวดล้อมไปในแนวทางที่ดี ในทางการศึกษาหรือ การเรียนการสอนจึงได้เน้นให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยรอบตัวผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียน และครูก็ได้ใช้ห้องเรียนเป็นแหล่งกลางในการจัดการประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังนั้นการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (เทือน ทองแก้ว, 2538ก: 74-81)

ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกความคิด การปฏิบัติ และการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น เป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่นักเรียนสนใจความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เป็นที่พักผ่อนยามว่าง ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงห้องเรียนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนอันจะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดความสบายใจ และควรมีความเป็นระเบียบ สะอาด และสวยงามเพราะจะทำให้ห้องเรียนน่าอยู่ เพื่อเรียกความสนใจของผู้เรียน ห้องเรียนควรมีการเสริมสร้างลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของป้ายนิเทศ คำขวัญ และมุมต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ควรจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับการดำเนิน

ชีวิตของผู้เรียน เช่นการจัดบริการแนะแนวสนองความต้องการของผู้เรียน การกำหนดให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบงานเพื่อสังคมส่วนรวมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วยการให้มีกิจกรรมการทำงานกลุ่มและงานบริการ โดยจัดให้มีการสรุปและเน้นความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนเพิ่มเติมในเวลาพักหรือนอกเวลาเรียน (บุญเรือน หุ่นดี. 2531: 25-27)

การจัดและตกแต่งห้องเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องยึดหลักการจัดที่เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็นของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพภายในห้องเรียนควรจัดดังนี้ (กรมวิชาการ. 2534: 89-93; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539: 4-17)

1. การจัดที่นั่งของผู้เรียน ควรคำนึงถึงทางที่ผู้เรียนจะต้องใช้เดินไปมาหากัน และความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดที่นั่งอาจจัดเป็นที่นั่งรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มก็ได้ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามกิจกรรมการเรียนการสอนมีที่ว่างพอที่จะให้เด็กรวมกิจกรรม

2. การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียนที่ดีเปรียบเสมือนบ้านที่ดี ผู้อยู่อาศัยจะอยู่อย่างมีความสุข การจัดห้องเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียน การจัดห้องเรียนควรคำนึงถึง

2.1 สภาพห้องเรียน ต้องอยู่ในสภาพที่ดีและใช้การได้เป็นสัดส่วนมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ขนาดของห้องเรียน ต้องกว้างพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน และมีเนื้อที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 สุขลักษณะของห้องเรียน ห้องเรียนควรเป็นห้องที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่างพอเหมาะ ปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น เสียง กลิ่น ควัน เป็นต้น และมีความสะอาด

2.4 การจัดตกแต่งห้องเรียน เมื่อมีห้องเรียนที่มีขนาดและลักษณะเหมาะสมแล้ว ห้องเรียนควรจะได้รับการตกแต่งดังนี้

2.4.1 มุมหนังสือในห้องเรียนควรมีหนังสือให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างหลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ควรหาหนังสือพิมพ์หลายประเภทที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน มีการจัดอย่างเป็นระเบียบ สะดวก ในการหยิบอ่าน

2.4.2 สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่างๆ สื่อประเภทหนังสือเรียน อาจรวมอยู่กับมุมหนังสือหรือแยกต่างหากก็ได้ อุปกรณ์ที่ใช้ประจำ เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก ฯลฯ ให้จัดไว้ให้เป็นระเบียบ อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ควรติดหรือแขวนไว้นานจนลึบ เกมหรืออุปกรณ์การคิดคำนวณต่างๆ อาจจัดไว้ที่หนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนเล่นในยามว่าง ซึ่งอาจเรียกว่า มุมฝึกสมองหรือเรียกชื่ออื่นๆ ก็ได้ สำหรับวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ เช่น กระดาษสี กาว ควรจัดไว้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ ครูควรฝึกนิสัยการจัดเก็บให้แก่นักเรียนด้วย ห้องเรียนจะได้ดูเป็นระเบียบ มีอุปกรณ์

พอสมควร โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาหรือจัดทำด้วย จะก่อให้เกิดความภูมิใจและอยากร่วมกิจกรรม

2.4.3 เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์การทำความสะอาดห้องเรียน ควรจัดไว้ให้เป็นที่เป็นทาง เช่น ตามมุมหรือฝาผนังหลังห้องเรียน

2.4.4 มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ควรจัดไว้ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมคณิตศาสตร์ มุมภาษาไทย และมุมสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นต้น

2.4.5 การแสดงผลงานของนักเรียน ครูควรจัดให้มีการแสดงผลงานของผู้เรียนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ และมีกำลังใจในการเรียน มีบอร์ด ป้ายประกาศ หรือป้ายนิเทศ ติดตามผลงานทางด้านคณิตศาสตร์

2.4.6 การจัดที่เอนกประสงค์ ในยามว่าง ผู้เรียนอาจใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่พักผ่อน ทำงานที่คร่อมอบหมาย อ่านหนังสือจากมุมหนังสือ หรือนั่งสนทนากัน ห้องเรียนที่ดีควรจัดสถานที่ไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเท่าที่จะสามารถทำได้ บริเวณนี้อาจเรียกว่า มุมอ่านหนังสือ มุมสงบ หรือที่เอนกประสงค์ก็ได้

2.4.7 การประดับตกแต่งห้องเรียน ห้องเรียนควรได้รับการตกแต่งอย่างพอเหมาะ ไม่ตกแต่งมากเกินไป ควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่าย เป็นระเบียบ ประหยัด และสวยงาม

การจัดห้องเรียนให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งควรมีแนวทางดังต่อไปนี้ (เทียน ทองแก้ว. 2538ก: 74-81)

1. การควบคุมแสง ห้องเรียนควรออกแบบให้สามารถควบคุมแสงได้ ระบายลมได้ดี ห้องเรียนที่มีหน้าต่างไม่ควบคุมแสงได้ง่ายกว่าหน้าต่างกระจก ถ้าหากว่าเป็นหน้าต่างกระจกก็ต้องมีผ้าม่านสีเข้ม ส่วนจะให้เข้มมากน้อยแค่ไหน จะต้องทดลองหรือพิจารณาว่า ถ้าต้องการฉายสไลด์ก็อาจต้องใช้ห้องที่มีความมืดมากกว่าห้องที่ใช้ฉายภาพโปร่งใส

2. แสงสว่าง การดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และฟิล์มสตริบ ไม่ควรที่จะดูในที่มืดสนิท ควรจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอที่สามารถจดโน้ตได้ ตามหลักการแล้วความมืดไม่ได้ช่วยเกิดบรรยากาศการเรียนการสอน

3. ปลั๊กไฟ ในแต่ละห้องควรมีปลั๊กไฟประมาณ 4-5 แห่งหรือมากกว่า ติดไว้ในที่ต่าง ๆ กันตามผนังห้อง ที่จะตั้งเครื่องฉายภาพโปร่งใส หรืออุปกรณ์โสตทัศนศึกษาอื่นๆ ที่จะนำไปใช้ให้ตรงจุดที่ต้องการใช้ อาจจัดไว้มุมห้อง กลางห้อง และด้านหน้าห้อง

4. การป้องกันแสงสะท้อน ในห้องเรียนขนาดใหญ่อาจจะมีปัญหาการใช้เสียง นักเรียนคนที่นั่งข้างหลังอาจไม่ได้ยินเสียงครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียง ซึ่งจะต้องทดสอบเสียงให้ได้ยินทั่วห้องไม่เกิดเสียงสะท้อนหรือเสียงก้อง

5. การกำหนดสถานที่ของครู ครูอาจยืนสอนหน้าชั้นเรียนที่นักเรียนสามารถมองเห็น

ได้ทั่วชั้น ถ้าหากมีการขยายห้องออกไป อาจทำให้นักเรียนบางคนอยู่ห่างไกลจนเห็นครูไม่ชัด เมื่อจำเป็นต้องขยายห้องเรียนออกไป ควรได้ยกพื้นหน้าห้องให้สูงขึ้น สามารถเลื่อนออกได้เมื่อไม่ต้องการใช้

6. เพดาน โรงเรียนสมัยใหม่บางแห่งต้องการประหยัดค่าก่อสร้างและต้องการพื้นที่ในห้องเรียนจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ใช้นายเครื่องฉายภาพโปร่งใส เป็นต้น ดังนั้นเพดานของห้องไม่ควรต่ำกว่า 10 ฟุต และมีพื้นที่กว้างที่สามารถเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ง่าย สามารถจัดสอนได้เป็นทีม กลุ่มกิจกรรม และการศึกษาเป็นรายบุคคล

ตามที่กล่าวมาข้างต้นพร้อมตัวอย่างการวางแผนจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนรูปแบบต่างๆ กัน ซึ่งสามารถนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียนเดิมที่มีอยู่ หรือถ้าจะสร้างห้องเรียนขึ้นใหม่จะได้มีตัวอย่าง ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวคิด ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยประกอบที่สำคัญหลายอย่างเช่นวัตถุประสงค์ของการวางแผนจัดห้องเรียน เพื่อประโยชน์อะไร มุ่งจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่จะเน้นอะไร ต้องการให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง หรือเรียนเป็นลักษณะใด และที่สำคัญอย่างยิ่งคืองบประมาณ ถ้ามีงบประมาณมากพอจะสร้างแบบใดก็ได้ไม่ยุ่งยาก แต่ถ้าขาดงบประมาณก็ต้องคำนึงถึงหลักประหยัด แต่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ จากการทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องคำนึงถึงว่าการวางแผนจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้นี้จัดเพื่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด มิได้เน้นความสวยงามเพียงอย่างเดียว การวางแผนมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียนยุคใหม่จึงควรได้รับความสนใจ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่นำเอาเทคโนโลยีมาสู่ห้องเรียน ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ที่นำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง การจัดห้องเรียนให้สะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแสงสว่างเพียงพอ มีการถ่ายเทของอากาศ มีเนื้อที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม ภายในห้องเรียนได้รับการตกแต่งให้อยู่ในสภาพที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนในชั้น มีวัสดุและอุปกรณ์การสอนอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีป้ายนิเทศเพื่อติดข่าวสารและผลงานของนักเรียน มีการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียน มีมุมเสริมความรู้ตามกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ และมุมหนังสือให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างหลากหลาย

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนควรจะต้องหมั่นดูแลรักษาความสะอาด และดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก และเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนและชุมชนในเรื่องความสะอาด สิ่งที่ต้องปฏิบัติในการดูแลรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 142-143)

1. จัดให้มีรั้วกั้นบริเวณโดยรอบโรงเรียน ถ้าเป็นรั้วต้นไม้ควรตัดแต่งให้เป็น

ระเบียบอยู่เสมอ สิ่งของเครื่องใช้ในโรงเรียนจะต้องจัดวางเข้าที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. จัดทำสนามหญ้าบริเวณที่ว่างในโรงเรียนที่มีได้ใช้เป็นถนนและทางเดิน ตัดแต่งต้นหญ้าให้สวยงาม ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ให้ร่มเงา เพื่อให้บริเวณโรงเรียนร่มรื่น และ ทำให้อากาศในบริเวณโรงเรียนสะอาดสดชื่นขึ้น

3. พื้นบริเวณโรงเรียนไม่ควรปล่อยให้เฉอะแฉะ ถ้าเป็นที่ลุ่มเป็นบ่อต้องปรับถม ให้เรียบร้อย

4. จัดให้มีระบบระบายน้ำทิ้ง และน้ำฝนที่ถูกหลักสุขาภิบาล เพื่อป้องกันมิให้น้ำท่วมขังในบริเวณโรงเรียน

5. เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ของโรงเรียน เช่น จอบ มีด เสียม เมื่อใช้แล้วควรเก็บ เข้าที่ให้เรียบร้อย ไม่ควรทิ้งไว้โดยไม่มีที่เป็นทาง

6. มีการดูแลรักษาความสะอาดสนามหญ้า และบริเวณโดยรอบโรงเรียนโดยหมั่น ปัดกวาดเก็บเศษกระดาษ ใบไม้ เศษไม้ และเศษสิ่งของต่างๆ ใส่ในถังขยะมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัด ทุกวัน

นอกจากนี้ควรมีการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักเรียนมากที่สุด ซึ่งมีกลวิธีในการดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 112-114)

1. จัดสิ่งแวดล้อมต่างๆ นอกห้องเรียนให้สะอาด ปลอดภัยและถูกหลักสุขาภิบาล โดยการปรับปรุงดูแลบริเวณโรงเรียน สนามเป็นที่ราบ ไม่ให้มีน้ำขังตลอดเวลา ตึกอาคารเรียน ตลอดจนอาคารต่างๆ ในโรงเรียน ต้องมีความแข็งแรงมั่นคงโดยได้รับการซ่อมแซมอยู่เสมอ ส่วนประกอบของอาคารเรียน เช่น บันได ระเบียงห้อง ต้องได้รับการดูแลรักษาความสะอาด ไม่มีสิ่งของวางเกะกะซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ สระน้ำ โรงอาหาร โรงยิม ห้องประชุม รวมทั้งห้องเรียน และกิจกรรมต่างๆ ควรได้รับการตรวจตรา ซ่อมแซมดูแล และหาทางป้องกันอุบัติเหตุภัยอยู่เสมอ มีอุปกรณ์ดับเพลิงในสภาพดีใช้งานได้ อยู่ในบริเวณที่หยิบใช้สะดวก ประจำอาคารต่างๆ นอกจากนั้น โรงเรียนควรจัดแยกพื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมออกเป็นสัดส่วน เช่น แบ่งเนื้อที่ไว้สำหรับการจอดรถ เนื้อที่สำหรับจัดกิจกรรมกลางแจ้ง และควรมีเครื่องหมายจราจรที่จำเป็นติดไว้มองเห็นชัดเจน มีการกำหนดข้อปฏิบัติ และจัดนักเรียนช่วยเป็นเจ้าหน้าที่หน้าโรงเรียน ภายใต้อาณัติของครู

2. วางแผนป้องกัน ได้แก่ การจัดการป้องกันตามสถานที่ต่างๆ ที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่นักเรียน รวมทั้งเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุ อันอาจเกิดขึ้นได้จากการวางแผนป้องกัน โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียนเป็นประจำ และหาสาเหตุของการเจ็บป่วย จัดตั้งกฎเกณฑ์ตลอดจนข้อห้าม เช่น ห้ามเข้าไปในบริเวณที่กำลังมีการก่อสร้างอาคาร บริเวณสระน้ำ หรือข้อบังคับ มิให้นักเรียนกระทำการใดสิ่งหนึ่งที่น่าจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การวิ่งตามระเบียงหรือบันได ติดป้ายประกาศเกี่ยวกับคำเตือน ตามสถานที่ที่คิดว่าค่อนข้างจะเป็นอันตรายต่อนักเรียน เช่น สนาม บันได มุมอาคาร สายไฟ สถานที่ก่อสร้าง

3. จัดบริการความปลอดภัย โดยการดูแลความปลอดภัยในการเล่น รวมทั้ง

ตรวจสอบความสึกหรอ และแก้ไขความชำรุดทรุดโทรมของสิ่งต่างๆ อันอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ จัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกัน และควบคุมอุบัติเหตุ หรืออันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ เช่น มีเครื่องดับเพลิง เตรียมพร้อมอยู่เสมอ รวมทั้งวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้าด้วย โดยศึกษาจากบันทึกประจำวันของครูและสถิติอุบัติเหตุของโรงเรียน ตรวจตรา สอดส่องไม่ให้นักเรียนนำวัตถุหรือสิ่งของที่อาจเกิดภัยหรืออันตรายเข้ามาในโรงเรียน เช่น วัตถุระเบิด อาวุธ ของมีคม เครื่องประดับหรือของมีค่า มีห้องพยาบาลสำหรับบริการช่วยเหลือ และให้การปฐมพยาบาลเมื่อเวลาเกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งการควบคุมการใช้สารเคมี และการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้าของมีคม

นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 26) ยังได้กล่าวถึงมาตรการป้องกันความปลอดภัย สานักเด็กเล่นไว้ดังนี้

1. รักษาความสะอาดโดยรอบ ให้ปราศจากเศษวัสดุที่จะทำให้เกิดอันตราย เช่น เศษตะปูไม้เสียบลูกชิ้น เศษแก้ว
2. ตัดหญ้าอย่างสม่ำเสมอไม่ให้หญ้ารกเพื่อป้องกันสัตว์ร้ายต่างๆ
3. หมั่นตรวจพื้นสนามหญ้าให้อยู่ในสภาพดีไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ
4. หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์เด็กเล่น ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งาน หากพบว่าชำรุดให้รีบดำเนินการแก้ไข หรือนำออกจากสนามโดยทันที
5. มีการควบคุมการเล่นเครื่องเล่นแต่ละชนิดอย่างถูกวิธี และกำหนดข้อปฏิบัติในการเล่นของนักเรียน โดยเครื่องเล่นบางประเภทสำหรับเด็กเล็กควรห้ามเด็กโตเข้าไปเล่น เครื่องเล่นบางประเภทสำหรับเด็กโตควรห้ามเด็กเล็กเข้าไปเล่น เครื่องเล่นบางประเภทที่เล่นร่วมกันได้ ควรกำหนดให้เด็กโตควรช่วยเหลือเด็กเล็ก
6. ให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักเรียนในกรณีที่นักเรียนพบสิ่งแปลกปลอม ซึ่งอาจเป็นวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายอื่นๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดและการจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความปลอดภัยโดยการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่างๆ ในโรงเรียนให้มีความแข็งแรง ไม่มีสิ่งของวางเกะกะซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ไม่ให้มีน้ำขังบริเวณโรงเรียน ห้องทำกิจกรรมต่างๆ ได้รับการซ่อมแซมดูแล มีอุปกรณ์ดับเพลิงในสภาพดีใช้การได้ประจำอาคารต่างๆ ติดป้ายประกาศเกี่ยวกับคำเตือน ตามสถานที่ที่คิดว่าค่อนข้างจะเป็นอันตรายล่อแหลมต่อนักเรียน ตรวจตราไม่ให้นักเรียนนำวัตถุหรือสิ่งของที่อาจเกิดภัยหรืออันตรายเข้ามาในโรงเรียน มีห้องพยาบาลสำหรับบริการช่วยเหลือ และให้การปฐมพยาบาลเมื่อเวลาเกิดอุบัติเหตุ และจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียนเป็นประจำ บริเวณโรงเรียนมีมุมอ่านหนังสืออย่างเพียงพอ มีบอร์ดประกาศข่าวสารข้อมูลความรู้ต่างๆ ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

2.4.2 สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน การจัดกิจกรรมการสอนเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ถ้าผู้สอนกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เป็นกันเอง สนุกสนาน น่าสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น และความสามารถ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นในการเรียนซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บรรยากาศในชั้นเรียน

ครูเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีผลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ครูที่มีความรัก เข้าใจในตัวเด็ก จะสามารถสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและความเป็นมิตร ทำให้เด็กไม่รู้สึกเกิดความกลัว ความกังวล ความคับข้องใจใดๆ ทั้งสิ้น ตรงข้ามเด็กอยากที่จะเรียนในสภาพแวดล้อมที่รู้สึกว่าจะมีความปลอดภัย เป็นกันเอง ครูจึงควรสร้างบรรยากาศของห้องเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานและความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 204-205)

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ได้รับความสนใจ ชวนให้คิด โดยเฉพาะต้องขจัดความกลัวของนักเรียนให้หมดไป นักเรียนจึงจะกล้าแสดงความคิดเห็น การเสริมแรงให้นักเรียนพยายามคิดแสวงหาคำตอบและค้นหาคำตอบนั้น จะต้องเป็นกิจกรรมที่ทำทลายความรู้ความสามารถของนักเรียน ซึ่งอาจจะเป็นการนำเกม เพลง หรือนิทานมาใช้ ครูไม่ควรใช้จากถาดถาง ก้าวร้าว ดุเตียนทำให้นักเรียนเกิดความกลัว ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนมั่นใจว่าเขาจะไม่ถูกครูตำหนิเขาก็จะกล้าแสดงความคิดเห็น หรือตอบคำถาม ซักถามสิ่งที่สงสัย ซึ่งทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีความหมาย

2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูควรสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองกับนักเรียน ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อถือศรัทธา ไว้วางใจในตัวครูว่าสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองได้ ซึ่งตัวครูจะต้องเป็นผู้มีความจริงใจเห็นใจนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนให้ความเห็นนอกเหนือใจ ให้ออกสื่อนักเรียนแก้ตัว เมื่อทำผิด ยอมยืดหยุ่นข้อตกลงบางอย่าง เมื่อนักเรียนมีความจำเป็น

3. มีการเสริมแรง และการจูงใจ ครูควรมีการเสริมแรงเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความภาคภูมิใจในการเรียนการสอน ให้การยกย่องชมเชย เมื่อนักเรียนทำสิ่งต่างๆ ได้ถูกต้อง หรือบางครั้งอาจเสริมแรงในรูปอื่นๆ แต่ควรระวัง อย่าให้มีการเสริมแรงมากเกินไป เพราะจะทำให้เกิดเป็นนิสัย ที่จะต้องได้รับการเสริมแรงทุกครั้ง จึงจะสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้

4. ให้ความสนใจและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูต้องศึกษานักเรียนที่ครูรับผิดชอบทุกคนให้ความสนใจ เอาใจใส่ และควรรู้จักเด็กที่สอนทุกคนถ้าเด็กนักเรียนคนใดที่มี

พฤติกรรมที่แปลกไปครูควรให้ความสนใจใส่ใจอย่างใกล้ชิด การที่ครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่เตรียมไว้ดำเนินไปด้วยดี และช่วยขจัดปัญหาต่างๆ ได้ตรงตามสาเหตุ

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจะดำเนินอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นนั้น ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กันและมีปฏิสัมพันธ์กันในการสอนแต่ละครั้งครูผู้สอนจะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียนจากบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การรู้จักทำการวิเคราะห์ การสังเกตบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้นั้น จะทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นผลดียิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้นการจัดบรรยากาศทางด้านวิชาการควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2534: 91-93)

1. ให้ความรักความอบอุ่นกับผู้เรียน โดยการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความสนใจ แสดงความจริงใจ สร้างความเป็นมิตร เป็นกันเอง เมตตาปรานีต่อผู้เรียน พร้อมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะและอบรมสั่งสอน มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ เป็นตัวอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องกระบวนการต่างๆ เพื่อกระตุ้นยั่วให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายต้องการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ควรปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ฝึกกระบวนการคิดและการแสดงออก โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็น ครูต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความคิดของเขามีประโยชน์ และพยายามนำความคิดเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้

- 2.2 ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ครูควรฝึกให้นักเรียนทำงานโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี และได้ลงงานนำมาสู่ความภาคภูมิใจในกลุ่มและตนเอง

- 2.3 ใช้ประชาธิปไตยในห้องเรียน ฝึกให้นักเรียนใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย คือ ต้องเป็นผู้มีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญธรรม ให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตน และต้องรู้จักเคารพสิทธิของบุคคลอื่น

- 2.4 ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในห้องเรียน ในห้องเรียนครูและนักเรียนควรช่วยกันวางระเบียบ หรือข้อควรปฏิบัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติไว้เป็นกลางๆ และเอื้อต่อการนำไปปฏิบัติโดยไม่ลำบากมากนัก

3. การแสดงความเป็นมิตรต่อนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งแสดงออกในรูปของการสนทนา พูดคุย การสั่งงาน การทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

4. การส่งเสริมให้นักเรียนถามปัญหาในวิชาเรียน สังเกตได้จากการเปิดโอกาสให้นักเรียนถามปัญหาและข้อข้องใจต่าง ๆ เกี่ยวกับบทเรียน โดยการใช้คำถามกระตุ้น การสร้างสถานการณ์หรือยกตัวอย่างการใช้อุปกรณ์การสอนช่วย เป็นต้น

5. การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ในการสอนครูได้ให้การส่งเสริมและให้อิสระแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ ความคิดเห็นเหล่านี้อาจออกมาในรูปของการตั้งคำถาม อภิปราย เล่าเรื่องจากประสบการณ์ การนำความรู้ในวิชาที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

6. การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่น การที่ครูช่วยแนะนำให้นักเรียนรู้จักที่เขาที่เรา รู้จัก รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หรือเพื่อนร่วมชั้น เช่น ในเรื่องการถาม – ตอบ การอภิปราย การทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น การเป็นสมาชิกที่ดีของชั้น เป็นต้น

7. การเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกิจกรรมต่างๆ จัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนจะได้มีโอกาสให้การเข้าใจ กระตุ้นให้เกิดความสนใจ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหา เป็นต้น

8. การส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษ โดยการเปิดโอกาสให้แสดงออกเพื่อประกอบบทเรียน เป็นการยกตัวอย่าง หรือให้แสดงออกในการเลือกกิจกรรม ตามความถนัด การให้คำชมเชย การแสดงผลงานของเด็กในชั้นเรียน เป็นต้น

9. การส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม หรือของชั้น โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือคำแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหาอันเกิดจากการทำงาน การทำแบบฝึกหัดร่วมกัน ให้การรับรู้และชมเชยแก่ผู้ที่ช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่มหรือของชั้น

10. การจัดห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกิจกรรม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ในรูปแบบต่างๆ การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการ ในเรื่องที่สอดคล้องเนื้อหาและกิจกรรมทางคณิตศาสตร์

11. การจัดห้องเรียนโดยทั่วไป เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมห้องสมุด การจัดเก็บของต่างๆ การจัดห้องในรูปแบบอื่นๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสะดวก สบายใจในการอยู่ในห้องเรียน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542: 49-61) ได้ให้แนวคิดว่าการบวนการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้อย่างมีพลัง เมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออำนวยความสะดวกด้วยตนเอง และได้เห็นผลงานของตนเองมีความหมาย และสร้างความพึงพอใจส่วนตัว อันจะเป็นแรงจูงใจที่ดี และในเมื่อไม่มีใครสามารถออกคำสั่งให้คนเราพึงพอใจได้ โอกาสในการเลือกจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ หากผู้เรียนมีทางเลือกมากขึ้นเท่าไร โอกาสที่จะเกิดความอยากลงมือทำก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น และผู้เรียนสนใจทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งอย่างจริงจัง โอกาสที่ผู้เรียนจะได้ความรู้ใหม่ๆ ยิ่งมีมากขึ้น

บรรยากาศการเรียนที่ดีนั้น หมายถึง ชั้นเรียนที่มีผู้เรียนที่ไม่รู้ไปจนถึงผู้เรียนที่ชำนาญ บางครั้งยังหมายถึง ชั้นเรียนที่มีผู้เรียนอายุแตกต่างกัน ผู้เรียนที่รู้น้อยกว่าก็สามารถเรียนรู้จากผู้เรียนที่รู้หรือประสบการณ์มากกว่า ในขณะที่ผู้เรียนที่รู้มากกว่าก็มีโอกาสขัดเกลาความรู้ และทักษะที่มีอยู่ด้วย การช่วยและอธิบายให้แก่ผู้อื่น และด้วยเหตุที่ว่าการสร้างสรรค์สิ่งที่มีความหมายนั้นโดยมากไม่มีคำตอบถูกผิด หรือวิธีทำที่ถูกต้องวิธีเดียว ผู้เรียนบางคนจะวางแผนคิดก่อนลงมือทำ บางทีทำไปได้สักระยะก็ทบทวนแผน ในขณะที่ผู้เรียนบางคนชอบทำไปคิดไป เช่น ปั่นดินน้ำมันเป็นรูปร่าง หยดสีกปากแล้วตัดสินใจปั้นต่อ หรือตัดสินใจเปลี่ยนรูปร่าง

บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องมีความเป็นมิตร และเชิญชวนผู้เรียน ไม่ควรมีแม้ข้อจำกัด หรือความกดดันในเรื่องของเวลา เพราะการสร้างสรรค์ไม่สามารถนำนาฬิกามาจับเวลา หรือบีบให้เกิดขึ้นได้ ตรงข้าม ต้องสนุกกันบ้าง คอยกันบ้าง ผันกันบ้าง เดินดูกันบ้าง โดยเฉพาะดูงานเพื่อน บางที่เริ่มต้นไม่ถูก บางที่สมองตัน บางที่ไม่อยากทำอะไรก็ต้องปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติ

การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง จะเป็นแนวทางให้เยาวชนของชาติสามารถจะสะสมองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนที่ฟังบรรยายในอนาคตควรเป็นผู้เรียนที่มีทักษะการคิดระดับสูง ทั้งนี้เพราะทักษะการคิดเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ และสามารถที่จะนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิตได้

ครูมิได้เป็นผู้ควบคุมการพัฒนาทักษะการคิดโดยตรง และโครงสร้างกระบวนการคิดแต่เพียงผู้เดียว หากแต่รวมถึงผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรและการจัดการของโรงเรียน ที่ต้องการให้เกิดการสอนในหลายๆ ด้าน เช่น กระบวนการประเมินควมมีการเปลี่ยนแปลงต่อการเรียนรู้และการสอนในหลายๆ ด้าน เช่น กระบวนการประเมินควมมีการเปลี่ยนแปลงในหลายระดับซึ่งต้องใช้เวลา

นอกจากนั้น แอนเดอร์สัน (สรัสนันท์ ศรีประจักษ์. 2534: 25-26; อ้างอิงจาก Mary J. Anderson. 1970) ยังได้กล่าวถึงลักษณะบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการเรียนรู้ความรู้สึก และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนสรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นกันเอง ได้แก่ ความรู้สึกสนิทสนม คู่กันเคยของผู้เรียน
2. การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้
3. การปฏิบัติตามเกณฑ์ กิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบที่สามารถปฏิบัติได้และให้ประโยชน์
4. การดำเนินกิจกรรมการเรียนเป็นไปอย่างมีลำดับขั้น ไม่ล่าช้าและมีความสอดคล้องเหมาะสม
5. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น จัดให้มีหนังสือ เครื่องมือ วัสดุที่พร้อมใช้ได้ตลอดเวลา
6. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน โดยความพยายามที่จะลดความขัดแย้ง
7. ผู้เรียนและผู้สอนทราบถึงจุดประสงค์ และความคาดหวังในการเรียนอย่างชัดเจน
8. สร้างความเป็นธรรมชาติไม่ส่งเสริมระบบคนโปรดของครูซึ่งมีผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้
9. ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถอยู่เสมอ
10. สร้างความตื่นตัวและจัดความเฉื่อยชาอันเป็นสาเหตุของความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอน
11. การตัดสินใจทำกิจกรรมต่างๆ มาจากผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่
12. ไม่ส่งเสริมการแบ่งพรรคแบ่งพวกในหมู่ผู้เรียน
13. ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

14. เสรีภาพมีขอบเขต ไม่ปล่อยปละละเลยจนขาดระเบียบและขาดความรับผิดชอบ
พรรณิ ชูทัย (2522: 261-263) ได้ประมวลแนวคิดของนักจิตวิทยาที่กล่าวถึง
บรรยากาศในห้องเรียนที่จะเอื้อต่อผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีนั้นมี 6 ลักษณะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) ผู้สอนจะต้องกระตุ้น ให้กำลังใจและเชื่อใน
ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน
2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือก และตัดสินใจที่จะศึกษา
ค้นคว้า บรรยากาศเช่นนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง และไม่เกิดความเครียด
3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) ผู้สอนให้การยอมรับผู้เรียน จะทำให้
ผู้เรียนรู้สึกว่ามีค่า และมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลต่อการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ
ผู้เรียนต่อไป
4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) ผู้สอนมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับและ
คอยให้ความช่วยเหลือ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ อยากเข้าไปติดต่อด้วย สิ่งเหล่านี้มี
ผลต่อการเรียนของผู้เรียน บรรยากาศที่มีความอบอุ่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนรู้ว่าผู้สอน
เอื้ออาทร จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักโรงเรียนและรักการเรียน
5. บรรยากาศที่มีการควบคุม (Control) เป็นความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียน
มีระเบียบวินัย แต่มีได้อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษ โดยผู้สอนจะชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจ
ความสำคัญของระเบียบแก่ผู้เรียนก่อน
6. บรรยากาศของความสำเร็จ (Success) ผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการ
ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนควรแสดงความเห็นต่องานหรือการทำกิจกรรมของผู้เรียน
ในส่วนที่ประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว

จากแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียน
ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจใช้เวลาในการเรียนเต็มที่
ในทางกลับกัน บรรยากาศที่ไม่เหมาะสมจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจ
และอาจมีเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้สอนและต่อสถาบันได้ ดังนั้นบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน
จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วย ส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศ
ในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
เกี่ยวกับบทเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้จากการถาม บรรยากาศการเรียนการสอน
คำนึงถึงความอบอุ่นและความเป็นมิตร ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถพิเศษ ฝึกให้นักเรียน
ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียนโดยการปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในห้องเรียน
การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียน
เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนและกิจกรรมของกลุ่ม การให้รางวัล
หรือชมเชยผู้ที่ช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นต้องมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ 5 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวมการเรียนรู้โดยการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น ในการนำหลักสูตรไปใช้ของครูผู้สอนจึงควรมีการวางแผนการสอนร่วมกันเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและการบูรณาการการสอนร่วมกันตลอดจนมีการส่งเสริมการนำการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาตามพหุปัญญา ตลอดจนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา (ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2545: 11 - 18)

ส่วนบทบาทของครูในการสนับสนุนผู้เรียนให้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง รับผิดชอบต่อความประพฤติ และประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างสาระต่างๆในหลักสูตร มีวิธีการดังต่อไปนี้ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2542: 49-61)

1. จัดทำคำถามหรือกิจกรรมชนิดท้าทายและปลายเปิด
2. กระตุ้นผู้เรียนให้จัดการกับปัญหาของตนเอง และรู้จักสำรวจตรวจตราด้วยตัวเอง
3. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยการนำหลักสูตรไปใช้ใน

เชิงบูรณาการ

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้จากการถาม
5. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกหัวข้อที่จะเรียน วัสดุและสื่อการเรียนของกลุ่มตลอดจน

วิธีการนำเสนอ

6. สนทนากับผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบความต้องการของแต่ละคน
7. ทำแบบจำลองและสาธยายกลวิธีที่ทำได้ยากในผู้เรียนแต่ละคน
8. กระตุ้นให้มีผลย้อนกลับเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนในชั้น เช่น ทำตัวรับฟัง

ข้อคิดเห็น

9. ต้องให้มีผลลัพธ์หลากหลาย
 10. จัดเวลาให้ผู้เรียนได้คิดและได้พูด
 11. สร้างวิธีการประเมินตนเอง
- โดยผู้สอนสามารถนำยุทธศาสตร์ไปใช้ เพื่อ

1. ช่วยให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ และวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ตรวจสอบ

ความคาดหวังของผู้เรียน สร้างความต้องการ / ความเข้าใจ / เป้าหมายให้แก่ผู้เรียน วางแผน

ประสบการณ์ที่เหมาะสม ประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียน กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายแนะนำหัวข้อใหม่ ๆ แนะนำสื่อใหม่ ๆ แสดงเป้าประสงค์ให้กลุ่มทราบ และสอนทักษะการคิดไตร่ตรองและโครงสร้างกระบวนการคิด

2. พัฒนาทักษะต่างๆ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในตนเอง และในตัวผู้เรียน ได้แก่ ช่วยในการสื่อสารและตั้งคำถาม ฝึกทักษะการคิดไตร่ตรอง กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งสำหรับผู้สอนและผู้เรียน ประเมินตนเอง ขยายและทำความคิดและความเข้าใจให้ชัดเจน เน้นให้เห็นช่องว่างของความรู้ และจัดลำดับก่อนและหลัง

ผู้เรียนสามารถใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ แก้ปัญหา จัดลำดับก่อนและหลัง ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดไตร่ตรองและโครงสร้างกระบวนการคิด ตรวจสอบ / พิจารณา / ประเมิน / และลำดับความคิด เจตคติ และความรู้สึกรู้สึกให้ชัดเจน สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการคิดแนวข้าง (Lateral Thinking) และการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เรียนรู้แบบหยั่งเห็นจินตภาพ เน้นช่องว่างของความรู้ ประเมินตนเอง ประเมิน (Evaluate) ความต้องการของตนเองได้ กำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติงาน และช่วยด้านการเรียน และทักษะการจัดระบบงาน

ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีวิธีดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 21 - 22)

1. การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ดังนี้

1.1 มีการจัดทำสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา และกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

1.2 มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ คิด และสรุปเป็นความรู้และแนวความคิดด้วยตนเอง

1.3 มีการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามความถนัดและเติมตามศักยภาพที่ปรากฏเป็นหลักฐานและตรวจสอบได้

1.4 มีการจัดประเมินตามสภาพจริง

1.5 ปฏิบัติตามระเบียบการเทียบโอนของกระทรวง

2. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 มีกิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่แนะแนวให้กับผู้เรียน

2.3 มีแผนงาน /โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและสามารถสนับสนุนจุดเน้นของสถานศึกษา

3. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 มีการจัดอบรมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

3.2 มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานที่

3.3 มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสม ของสถานศึกษาและชุมชน

3.4 มีบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

3.6 มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

บทบาทสำคัญของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ครูแต่ละคนสามารถกำหนดกระบวนการทำงานของตนเองได้ ซึ่งสามารถจำแนกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 94-96)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเรื่องมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรให้เข้าใจ ถ้าเป็นไปได้ควรศึกษาให้ครบทั้งหน่วยของการเรียนที่อาจจะกำหนดเป็นภาคเรียนหรือทั้งปีการศึกษา และนำมาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่ตนสอนอยู่

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการสอน ว่าควรจะสอนอย่างไร รวมทั้งจะต้องสามารถกำหนดสิ่งที่จะบรรลุผลหรือสิ่งที่เกิดขึ้นหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่จะเกิดขึ้นหลังจากได้รับการศึกษา โดยเน้นการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 นำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้ในการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ควบคู่การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการสอน โดยทำงานร่วมกับผู้เรียนหมายความว่า ต้องลดบทบาทการบอกของครูมาเป็นการทำงานร่วมกับผู้เรียน โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการสอน ว่าสิ่งที่ครูสอนไปนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด โดยวัดจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พิจารณาเป็นรายบุคคลและรายชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในวงจรต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 บันทึกสรุปผลการสอน ว่าในคาบหรือหน่วยนั้นมีความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องแก้ไขอย่างไร มีคำแนะนำเพื่อจะนำไปปรับปรุงต่อไปอย่างไร โดยบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้เป็นหนึ่งหน่วย

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมและการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ถ้าจัดได้เหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน มีการจัดทำสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ คิดและสรุปเป็นแนวความคิดของตนเอง มีการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามความถนัด มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและ กิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีการประเมินตามสภาพจริง

3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.1.1 ความหมายของสาระการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545: 5) ได้ให้ความหมายของสาระการเรียนรู้ว่า หมายถึง การกำหนด สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และ คุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร (2545 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการจัดทำสาระการเรียนรู้ว่า หมายถึง การที่ครูมีความรู้ในการจัดทำสาระของหลักสูตร การจัดทำสาระการเรียนรู้แกนร่วม แกนเลือก และเลือกเสรี การจัดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความสามารถ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแกนร่วม แกนเลือก มาจัดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปี กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน จัดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค โดยเรียงลำดับจากง่ายไปยาก กำหนด สาระการเรียนรู้โดยจัดให้สัมพันธ์กันเพื่อเทียบโอนการเรียนรู้ กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิตของ สาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม กำหนดจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และ สาระการเรียนรู้

จากความหมายของสาระการเรียนรู้ สรุปได้ว่าสาระการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ ตอบสนองต่อจุดเน้นของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

3.1.2 กระบวนการ จัดทำสาระการเรียนรู้

อรุณี เทพวรรณ ; และคนอื่นๆ (2545 : 23 -25) ได้เสนอกระบวนการจัดทำ สาระการเรียนรู้แกนร่วม แกนเลือก และเลือกเสรี ดังนี้

1. วิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดทำเป็นมาตรฐาน การเรียนรู้รายปี / รายภาค
2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดทำเป็น สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
3. นำเอามาตรฐานสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค (ตามข้อ 1 และ 2) มาจัดทำเป็นรายวิชา โดยในแต่ละรายวิชาจะต้องประกอบด้วย

3.1 มาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะ / กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

3.2 สารการเรียนรู้หลักของกลุ่มวิชา และอาจมีการนำสารการเรียนรู้ของกลุ่มวิชาอื่น ๆ มาบูรณาการ

4. ครูผู้สอนนำเอารายวิชามาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำเอาสารการเรียนรู้รายปี/รายภาค ที่กำหนดไว้แล้วไปจัดทำเป็นหน่วยย่อย เรียกว่า “หน่วยการเรียนรู้” เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยต้องประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อยแล้ว ต้องบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของสารการเรียนรู้รายปี /รายภาคด้วย

จากรายละเอียดดังกล่าว จะเห็นว่าการจัดทำสารการเรียนรู้สถานศึกษานั้น ไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระหรือยากเกินความสามารถของครู/อาจารย์เพียงแต่ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นฐานของการเรียนรู้ของชุมชน/ท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตลอดไป

วจนา พิพัฒน์ทศพล (2545: 25 - 26) ได้เสนอแนวทางการจัดทำสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นทิศทางและกรอบการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

1. กำหนดนโยบาย/จุดเน้นหลักสูตรกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ
2. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสารการเรียนรู้รายปี (สำหรับระดับ ป. 1-6 และ ม.1-3) และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค และสารการเรียนรู้รายภาค (สำหรับระดับ ม. 4-6)

3. กำหนดโครงสร้างรายวิชา
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545: 5 - 6) ได้เสนอแนวทางการจัดทำสารการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดปรัชญา และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และการจัดสัดส่วนเวลาเรียน
4. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสารการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา
5. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค

5.1 กำหนดสารการเรียนรู้รายปี/รายภาค

5.2 กำหนดชื่อรายวิชา เวลา และจำนวนหน่วยกิต

5.3 จัดทำคำอธิบายรายวิชารายปี/รายภาค

5.4 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

5.5 จัดทำแผนการเรียนรู้

5.6 กำหนดสาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5.7 กำหนดสื่อการเรียนรู้

5.8 กำหนดการวัดและประเมินผล

3.1.3 โครงสร้างของสาระการเรียนรู้

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดโครงสร้าง ของหลักสูตรขั้นพื้นฐานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: ออนไลน์)

1.ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2.สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มพื้นฐานนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา และวิกฤตของชาติ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็น

สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงาน อย่างสร้างสรรค์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา และกลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียน ภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความ เหมาะสม

3.2 ประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอนถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ครูที่มีประสบการณ์ใน การสอนมากย่อมมีความสามารถในการสอน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า แต่การที่ครูจะมีประสบการณ์ในการทำงานแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่พอ แต่ต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการ ซึ่งจะเป็นเครื่องประกันได้ว่าเป็นครูที่มี ความก้าวหน้าในการทำงาน และคุณภาพของงานที่ทำบ่งบอกถึงความสามารถของครูที่ได้ปฏิบัติงาน ในหน้าที่ และงานกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มความสามารถจนเกิดประสิทธิภาพ ทั้งครูและนักเรียน ได้รับรางวัลการแข่งขัน ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 15–20) จากงานวิจัยของ ขวลิต ศรีพวงผกาพันธุ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษา ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ 5 ถึง 10 ปี มีปัญหามากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำ กว่า 5 ปี

จึงเห็นได้ว่าประสบการณ์ในการสอนเป็นตัวแปรที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรประสบการณ์ในการทำงานมาเป็น ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กิริติ จันทรมณี (2537: 148-152) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง “การศึกษาสภาพ และปัญหา สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี” พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมือง มีรายการในการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้ มากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกตัวเมือง ส่วนการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งสองประเภท มีการจัดที่ใกล้เคียงกันมาก มีการจัดลักษณะ

สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนแบบหลากหลาย อย่างไรก็ตาม โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองสามารถจัดสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสมกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่นอกตัวเมือง นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขาดแคลนครูที่มีความรู้ความชำนาญในการจัดสภาพโรงเรียน และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ซึ่งปัญหานี้มีอยู่ในระดับปานกลาง

กัลยา ยงยศ (2539: 132-145) ได้ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในกลุ่มโรงเรียนปาล์ม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมจิตวิทยาในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนปาล์ม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 193 คน พบว่า

1. ด้านกายภาพ ห้องเรียนส่วนใหญ่มีขนาดความกว้างพอเหมาะ มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างเพียงพอและมีแสงสว่างพอเหมาะ มีการจัดโต๊ะเก้าอี้ และส่วนประกอบอื่นๆ ได้เหมาะสมพอดีกับจำนวนนักเรียน ห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งรบกวน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีมุมหนังสือให้ผู้เรียนหยิบอ่าน มีสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และจัดไว้อย่างมีระเบียบ มีการจัดบริเวณเอนกประสงค์สำหรับให้นักเรียนใช้ทำกิจกรรมซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ และมีการจัดป้ายนิเทศเพื่อเสริมความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน

2. ด้านสังคมจิตวิทยาในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนขยันทำการบ้านและเข้าชั้นเรียนคณิตศาสตร์ตรงเวลา มีเป็นบางครั้งที่นักเรียนในชั้นลอกการบ้านของคนอื่นมาส่งครู และนำวิชาอื่นขึ้นมาทำระหว่างเรียนคณิตศาสตร์ นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างชื่อเสียงด้านการเรียนคณิตศาสตร์ให้กับชั้นเรียน และช่วยอธิบายให้เพื่อนเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจเป็นบางครั้ง นักเรียนต้องการทำงานให้เสร็จก่อนคนอื่นโดยเร็ว และแข่งขันให้ได้ผลการเรียนดีที่สุดเป็นบางครั้ง นักเรียนมีความต้องการด้านการแข่งขันในห้องเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ต้องการทุ่มเทความพยายามทำคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีคะแนนสูงและแข่งขันกัน เพื่อให้ได้ผลการเรียนดีที่สุด ครูใช้กิจกรรมการสอนที่สนุกสนาน เช่น การเล่นเกม การแข่งขัน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ครูเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ต้องการให้ครูใช้กิจกรรมการสอนที่สนุกสนานที่ไม่ซ้ำแบบเดิม

พิชญานันท์ คงทน (2540: 132-144) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนด้านการใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียน การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ การจัดระบบสุขภาพในโรงเรียนบรรยากาศด้านวิชาการ บรรยากาศด้านการบริหารจัดการ และความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับบรรยากาศ

การวิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 167 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. บรรยากาศในโรงเรียน คือ บรรยากาศด้านวิชาการ และบรรยากาศด้านการบริหาร
การจัดการ จัดตามเกณฑ์อยู่ในระดับสูงและสูงมากเป็นส่วนใหญ่ โดยสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
ด้านการใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียน การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ และการจัดระบบสุขาภิบาล
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
จัดตามเกณฑ์อยู่ในระดับสูงและสูงมากเป็นส่วนใหญ่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสิ่งแวดล้อมกับบรรยากาศในโรงเรียน ในเรื่องที่มีความ
สัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

- 2.1 การใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียนกับการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ
- 2.2 การใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียนกับการจัดระบบสุขาภิบาลในโรงเรียน
- 2.3 การใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียนกับบรรยากาศด้านวิชาการ
- 2.4 การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบกับการจัดระบบสุขาภิบาลในโรงเรียน
- 2.5 การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบกับบรรยากาศด้านวิชาการ
- 2.6 การจัดระบบสุขาภิบาลในโรงเรียนกับบรรยากาศด้านวิชาการ
- 2.7 บรรยากาศด้านวิชาการกับบรรยากาศด้านการบริหารการจัดการ

ภาวนา โนนทวงศ์ (2544: 102-115) ได้ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนของ
โรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มโรงเรียนบุรพาสามัคคี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัด
เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนและศึกษาแนวทางการ
ปรับปรุงบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนขยายโอกาส ในกลุ่มโรงเรียนบุรพา
สามัคคี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใน 2 ด้าน คือ บรรยากาศด้านจิตใจ
และบรรยากาศด้านกายภาพ ประชากรที่ศึกษา คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่ม
โรงเรียนบุรพาสามัคคี จำนวน 4 โรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาส ในกลุ่มโรงเรียน
บุรพาสามัคคี จำนวน 69 คน พบว่า

บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน ครูนำวิธีการประชาธิปไตย ไปใช้ในการปกครอง
ชั้นเรียน ครูต้องการให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ แต่นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้น
ในการทำงาน ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้และการวัดและการประเมินผล
ส่วนบรรยากาศด้านกายภาพการจัดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน
ครูมีการวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาก การนำสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ มาใช้
ประกอบการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม ห้องเรียนสะอาด สวยงาม มีแสงสว่าง
เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี รวมทั้งมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก แต่โรงเรียนมีบริเวณสำหรับ
ทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เพียงพอ

สำหรับแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนควรมีการจัดประชุมอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน และควรสร้างขวัญ และกำลังใจ เพื่อครูจะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านพฤติกรรมของนักเรียน ควรปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทางอารมณ์ จิตใจควบคู่กับสติปัญญา ส่วนด้านกายภาพควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้วิธีที่จะเรียน ใช้วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพการณ์ ควรมีการจัดประชุมอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนสื่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียน ใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเองและสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นควรจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง

วีระ เมืองช้าง (2546: 122-135) ได้ศึกษารายงานวิจัยประเมินผลโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เขตการศึกษา 7 ปีงบประมาณ 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างโรงเรียนในและนอกโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ และศึกษาสภาพปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลลัพธ์ของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์โรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 111 โรงเรียน และโรงเรียนนอกโครงการอีก 103 โรงเรียนรวมเป็น 214 โรงเรียน พบว่า ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของโรงเรียนพบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในด้านการเดินทางของนักเรียน แหล่งอบายมุขในชุมชน สภาพมลภาวะ ความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจ และความสามารถคิด ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อพัฒนาตนเองของชุมชนของโรงเรียนทั้งในและนอกโครงการ ปฏิรูปการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งคู่ ผลการวิเคราะห์ตัวแปร ปัจจัยที่สัมพันธ์และส่งผลลัพธ์ของโรงเรียนการวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของโรงเรียนในโครงการด้านปัจจัยนำเข้า ($R = 0.65$) และด้านกระบวนการ ($R = 0.63$) ในโรงเรียนนอกโครงการก็เช่นเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่าโรงเรียนในโครงการ

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายว่า ควรประเมินและประมวลผลกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จของโรงเรียนต่างๆ เพื่อสร้างรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน การพัฒนานโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ และการกำหนดมาตรการโครงการและกิจกรรมควรเน้นไปที่การพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอน และพัฒนาการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ของทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชนมาตรการในนโยบายควรเน้นให้มีแนวทางนำภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียน

ส่วนข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการพัฒนาผู้บริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ควรสร้างความมุ่งมั่นตั้งใจ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียน และชุมชน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารให้เป็นผู้ที่มีประชาธิปไตย และมีอารมณ์ที่ดีในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความศรัทธาแก่โรงเรียน

ควรปลูกฝังและพัฒนาครูในองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรัก เมตตา เอาใจใส่ต่อนักเรียน ความรับผิดชอบในการสอน การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีอารมณ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน ควรพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีการจัดการที่ดี ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ร่วมปฏิบัติงาน โดยให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง การพัฒนาด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน องค์ประกอบที่สำคัญที่ควรพัฒนา คือ คุณลักษณะผู้บริหาร คุณลักษณะครู ด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ควรแก้ปัญหาสื่ออุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ควรจัดหาอุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อหรือเอกสารให้โรงเรียน ในด้านอาคารสถานที่ควรใช้วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เช่น อาคารที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ ควรมีการวัดความเข้มของแสง การปรับปรุงแบบอาคารให้ใช้แสงจากธรรมชาติ รวมถึงการจัดหรือออกแบบห้องเรียน อาคาร โต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเอื้อต่อการเรียนรู้นักเรียนด้วย

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สรุปได้ดังนี้

เฮสลีย์ (Hesley. 1975: 3092-3093) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีสอน สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยการพาออกไปศึกษานอกสถานที่ กับวิธีสอนที่ใช้ภาพนิ่งประกอบ เครื่องบันทึกเสียง ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้คะแนนเพิ่มขึ้นพอๆ กัน สำหรับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนทั้งสองวิธี ปรากฏว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้นสูงสุด คือ สูงกว่าอีก 2 กลุ่มที่ใช้วิธีหนึ่งเพียงอย่างเดียว

นีออสกี (Neoske. 1975: 4273-4274) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีการสอนที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนจำนวน 263 คน จากห้องเรียน 72 ห้อง โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเรียนโดยพาไปศึกษานอกสถานที่ ปฏิบัติในสถานการณ์จริง และได้รับประสบการณ์ตรง กลุ่มที่สองจากสถานการณ์จำลอง หลังจากเรียนแล้วได้ทดสอบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเขตเมือง ผลการศึกษาพบว่า การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เป็นวิธีสอนที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าวิธีอื่น

ชวาบ (Schwaab. 1976: 7725) ได้ศึกษาเรื่อง ผลที่ได้จากการสอนด้วยวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูที่สอนระดับอนุบาลถึงชั้นที่ 12 จำนวน 117 คน และศาสตราจารย์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในมลรัฐอิลลินอยส์ จำนวน 43 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติจริงได้ผลดีกว่าการที่ให้นักเรียนแบบอภิกิริยา (passive) วิธีแบบใหม่ ๆ เช่น เกมจำลอง สถานการณ์ ทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย ครูมีความเห็นว่าได้ผลดี แต่ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้สอนกัน

ฟอล์คและบอลลิง (Falk and Balling. 1982: 22-28) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมในการศึกษาค้นคว้านอกสถานที่ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการทดลองกับนักเรียนจำนวน 96 คน ที่เรียนอยู่ในระดับ 3 และระดับ 5 ด้วยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งไปศึกษาค้นคว้าในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทั้งวัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการสอน นอกห้องเรียนระหว่างชั่วโมงที่เรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยประสบการณ์ตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ส่วนการวัดด้วยการสังเกตพบว่า พฤติกรรมต่างๆ จะเปลี่ยนไปตามอายุ และสภาพแวดล้อมจากแบบจำลองที่จัดทำขึ้น ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการเรียนรู้และพฤติกรรมที่มีผลต่อขั้นตอนของการพัฒนาการและความแปลกใหม่ของสิ่งแวดล้อม

บุฟโฟ (Buffo: 2005) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับ ความปลอดภัยภายในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชานเมือง โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 3,843 คน ครูจำนวน 531 คน และผู้ปกครองจำนวน 271 คน ข้อมูลของการศึกษานี้ได้รับจากแหล่งที่มา 3 ที่ คือ 1) เอกสารที่จำเป็นในการสำรวจเพื่อประเมิน 2) การสำรวจจากนักจิตวิทยาของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย และ 3) การหากิจกรรมที่สัมพันธ์กัน ของทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนน้อยกว่าครูและผู้ปกครอง นักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 รับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของพวกเขาน้อยกว่านักเรียนเกรด 4 โดยนักเรียนมักจะรับรู้สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความปลอดภัยน้อย และจากการศึกษายังพบว่า ผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัยในโรงเรียนมากกว่าผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนที่มีชั้นเรียนพิเศษมีการรับรู้ในด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมากกว่าผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนที่ไม่มีชั้นเรียนพิเศษ รูปแบบของการค้นพบทั้งหมด ชี้ให้เห็นว่านักเรียนจะมีการรับรู้ในเชิงสร้างสรรค์ต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนน้อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 และเพื่อให้การศึกษาวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 444 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 384 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่ม รายละเอียดปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง (จำนวนคน)
1. ปรียัติรังสรรค์	103
2. ราษฎร์วิทยา	59
3. อรุณประดิษฐ์	151
4. สุวรรณรังษีวิทยาลัย	71
รวม	384

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของ คีรีขุน จงวุฒิเวศย์ และคณะ (2547: 135-143) (มีลักษณะเป็นแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ; Rating Scale 5 ระดับ) มีทั้งหมด 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ โรงเรียน ประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และเติมค่าลงในช่องว่าง จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเอกชนตามความคิดเห็นของครู

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย พัฒนามาจากแบบสอบถามของคีรีขุน จงวุฒิเวศย์ และคณะ (2547:135-143) โดยมีลำดับ ขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม
3. เขียนนิยามปฏิบัติการตามลักษณะที่จะวัด
4. สร้างข้อคำถามเพื่อใช้วัดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเขียนให้สอดคล้องตามที่นิยามไว้

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามข้อ 4 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว มาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ง) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.33 – 1.00 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ และได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7. นำแบบสอบถามในข้อ 6 ที่ผ่านการคัดเลือก และแก้ไขปรับปรุง จำนวน 40 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแต่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ส่วนค่าความเชื่อมั่นรายด้านในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเท่ากับ 0.90 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเท่ากับ 0.90 ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนเท่ากับ 0.94 และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 0.93

8. จัดพิมพ์เป็นต้นฉบับเพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแจ้งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุญาตแล้วจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเองจำนวน 384 ฉบับ และนับวันมารับแบบสอบถามคืน
4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้แบบสอบถามทุกชุดมีความสมบูรณ์มากที่สุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 376 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รายด้าน และในภาพรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ มาก

3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ น้อย

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient)

ของครอนบาค (Cronbach)

สถิติพื้นฐาน

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์เพื่อหาระดับของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียนเอกชน และกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One -Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least Significant different)
2. เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนโดยใช้การทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (t-test for independent)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนโรงเรียน
3. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
t	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบ t (t -distribution)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่จะปฏิเสธสมมติฐานตามระดับนัยสำคัญที่กำหนด
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนโรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนแห่งที่ 1	แทน	โรงเรียนปริยัติรังสรรค์
โรงเรียนแห่งที่ 2	แทน	โรงเรียนราษฎร์วิทยา
โรงเรียนแห่งที่ 3	แทน	โรงเรียนอรุณประดิษฐ์
โรงเรียนแห่งที่ 4	แทน	โรงเรียนสุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน ประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างรายละเอียดปรากฏดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนเอกชน		
โรงเรียนแห่งที่ 1	101	26.9
โรงเรียนแห่งที่ 2	59	15.7
โรงเรียนแห่งที่ 3	147	39.1
โรงเรียนแห่งที่ 4	69	18.4
รวม	376	100.0
ประสบการณ์ในการสอน (ค่าเฉลี่ย = 9.18 ปี)		
ประสบการณ์น้อย	249	66.2
ประสบการณ์มาก	127	33.8
รวม	376	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาระการเรียนรู้		
ภาษาไทย	60	16.0
คณิตศาสตร์	63	16.8
วิทยาศาสตร์	50	13.3
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	58	15.4
สุขศึกษาและพลศึกษา	32	8.5
ศิลปะ	29	7.7
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	33	8.8
ภาษาต่างประเทศ	51	13.5
รวม	376	100.0

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 376 คน อยู่โรงเรียนแห่งที่ 3 ร้อยละ 39.1 รองลงมาอยู่โรงเรียนแห่งที่ 1 ร้อยละ 26.9 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ร้อยละ 66.2 และมีประสบการณ์ในการสอนมาก ร้อยละ 33.8 ผู้ตอบแบบสอบถามกระจายอยู่ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยอยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ร้อยละ 16.8 รองลงมาร้อยละ 16 อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 7.7 อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผลการวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 รายละเอียดปรากฏดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวม และจำแนกตามรายด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	3.86	0.46	มาก
ก สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	3.90	0.49	มาก
ข สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	3.83	0.48	มาก
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	3.99	0.53	มาก
ก บรรยากาศในชั้นเรียน	4.03	0.53	มาก
ข การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.95	0.60	มาก
รวม	3.93	0.47	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.93 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.83 – 4.03

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน ประสิทธิภาพในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน ประสิทธิภาพในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4-12 ดังนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	โรงเรียน							
	โรงเรียนแห่งที่ 1		โรงเรียนแห่งที่ 2		โรงเรียนแห่งที่ 3		โรงเรียนแห่งที่ 4	
	(N=101)		(N=59)		(N=147)		(N=69)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	3.97	0.41	3.75	0.42	3.98	0.42	3.55	0.48
1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	4.01	0.47	3.75	0.45	4.01	0.45	3.63	0.51
1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	3.93	0.41	3.75	0.43	3.95	0.45	3.48	0.54
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	4.08	0.45	3.84	0.46	4.19	0.46	3.54	0.56
2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน	4.05	0.51	3.86	0.42	4.23	0.49	3.70	0.53
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.11	0.47	3.82	0.53	4.16	0.48	3.37	0.66
รวม	4.02	0.40	3.80	0.43	4.09	0.41	3.54	0.47

จากตาราง 4 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกโรงเรียน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.37 – 4.23

ตาราง 5 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	10.65	3.55	18.92**
	ภายในกลุ่ม	372	69.79	0.18	
	รวม	375	80.44		
ก. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	9.58	3.19	14.41**
	ภายในกลุ่ม	372	82.44	0.22	
	รวม	375	92.03		
ข. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	12.12	4.04	19.30**
	ภายในกลุ่ม	372	77.85	0.20	
	รวม	375	89.97		
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	3	22.42	7.47	32.25**
	ภายในกลุ่ม	372	86.20	0.23	
	รวม	375	108.63		
ก. บรรยายภาคนั้นชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	15.06	5.02	20.12**
	ภายในกลุ่ม	372	92.83	0.25	
	รวม	375	107.89		
ข. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	33.00	11.00	39.82**
	ภายในกลุ่ม	372	102.78	0.27	
	รวม	375	135.79		
ในภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	15.90	5.30	28.82**
	ภายในกลุ่ม	372	68.42	0.18	
	รวม	375	84.33		

** $p < .01$

จากตาราง 5 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ตาราง 6 การทดสอบรายคู่ของจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในภาพรวม ของนักเรียน
โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน

การจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้	โรงเรียน	— x	โรงเรียนแห่ง	โรงเรียนแห่ง	โรงเรียนแห่ง	โรงเรียนแห่ง
			ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3	ที่ 4
			4.02	3.80	4.09	3.54
ในภาพรวม	โรงเรียนแห่งที่ 1	4.02	-	0.22**	0.07	0.48**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.80	-	-	0.29**	0.24**
	โรงเรียนแห่งที่ 3	4.09	-	-	-	0.55**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.54	-	-	-	-

** $p < .01$

จากตาราง 6 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนแห่งที่ 4 ในภาพรวมมีการปฏิบัติต่ำกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ โรงเรียนแห่งที่ 2 มีการปฏิบัติต่ำกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 การทดสอบรายคู่ของจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อม
ด้านกายภาพ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี
เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้		โรงเรียน	โรงเรียน แห่งที่ 1	โรงเรียน แห่งที่ 2	โรงเรียน แห่งที่ 3	โรงเรียน แห่งที่ 4
		$\bar{X}$	4.01	3.75	4.01	3.63
ก. สภาพแวดล้อม ภายในห้องเรียน	โรงเรียนแห่งที่ 1	4.01	-	0.26**	0.00	0.38**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.75	-	-	0.26**	0.12
	โรงเรียนแห่งที่ 3	4.01	-	-	-	0.38**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.63	-	-	-	-
ข. สภาพแวดล้อม ภายนอกห้องเรียน	โรงเรียนแห่งที่ 1	$\bar{X}$ 3.93	-	0.18*	0.02	0.45**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.75	-	-	0.20**	0.27*
	โรงเรียนแห่งที่ 3	3.95	-	-	-	0.47**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.48	-	-	-	-
สภาพแวดล้อม ด้านกายภาพโดยรวม		$\bar{X}$ 3.97	-	0.22**	0.01	0.42**
	โรงเรียนแห่งที่ 1	3.97	-	0.22**	0.01	0.42**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.75	-	-	0.23**	0.20*
	โรงเรียนแห่งที่ 3	3.98	-	-	-	0.43**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.55	-	-	-	-

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 7 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ โรงเรียนแห่งที่ 4 มีการปฏิบัติดีกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีการปฏิบัติดีกว่าโรงเรียนแห่งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนแห่งที่ 2 มีการปฏิบัติดีกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 8 การทดสอบรายคู่ของจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อม
ด้านวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี
เขต 1 ที่อยู่โรงเรียนต่างกัน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้		โรงเรียน	โรงเรียนแห่งที่ 1	โรงเรียนแห่งที่ 2	โรงเรียนแห่งที่ 3	โรงเรียนแห่งที่ 4
		$\bar{X}$	4.05	3.86	4.23	3.70
ก. บรรยากาศในชั้นเรียน		4.05	-	0.19*	0.18**	0.35**
	โรงเรียนแห่งที่ 1	3.86	-	-	0.37**	0.16
	โรงเรียนแห่งที่ 2	4.23	-	-	-	0.53**
	โรงเรียนแห่งที่ 3	3.70	-	-	-	-
	โรงเรียนแห่งที่ 4					
ข. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		$\bar{X}$	4.11	3.82	4.16	3.37
	โรงเรียนแห่งที่ 1	4.11	-	0.29**	0.04	0.74**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.82	-	-	0.34**	0.45**
	โรงเรียนแห่งที่ 3	4.16	-	-	-	0.79**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.37	-	-	-	-
		$\bar{X}$	4.08	3.84	4.19	3.54
สภาพแวดล้อมด้านวิชาการโดยรวม	โรงเรียนแห่งที่ 1	4.08	-	0.24**	0.11	0.54**
	โรงเรียนแห่งที่ 2	3.84	-	-	0.35**	0.30**
	โรงเรียนแห่งที่ 3	4.19	-	-	-	0.65**
	โรงเรียนแห่งที่ 4	3.54	-	-	-	-

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 8 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ โรงเรียนแห่งที่ 4 มีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และโรงเรียนแห่งที่ 2 มีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 9 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	ประสบการณ์ในการสอน				t
	ประสบการณ์น้อย		ประสบการณ์มาก		
	(N=249)		(N=127)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	3.79	0.46	4.00	0.42	4.16**
1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	3.83	0.50	4.04	0.44	4.05**
1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	3.76	0.49	3.96	0.44	3.75**
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	3.91	0.54	4.13	0.50	3.83**
2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน	3.95	0.53	4.18	0.50	4.05**
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.88	0.61	4.09	0.55	3.23**
รวม	3.85	0.47	4.07	0.43	4.22**

** $p < .01$

จากตาราง 9 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากมีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

ตาราง 10 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	กลุ่มสาระการเรียนรู้															
	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์		สังคมศึกษา		สุขศึกษา		ศิลปะ		การงานอาชีพ		ภาษาต่างประเทศ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	3.78	0.45	4.01	0.43	3.90	0.49	3.85	0.44	3.88	0.43	3.91	0.42	3.79	0.43	3.76	0.51
1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	3.82	0.50	4.08	0.42	3.97	0.51	3.85	0.50	3.92	0.47	3.89	0.43	3.84	0.44	3.80	0.57
1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	3.74	0.46	3.94	0.50	3.84	0.50	3.86	0.46	3.83	0.50	3.94	0.47	3.74	0.49	3.73	0.49
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	3.89	0.45	4.10	0.46	4.03	0.63	4.03	0.47	4.00	0.65	4.09	0.50	3.87	0.54	3.87	0.59
2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน	3.94	0.42	4.12	0.48	4.07	0.62	4.05	0.50	4.10	0.55	4.08	0.52	3.87	0.57	3.98	0.61
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.83	0.51	4.09	0.49	3.99	0.69	4.02	0.53	3.90	0.81	4.10	0.51	3.87	0.58	3.77	0.64
ในภาพรวม	3.83	0.43	4.06	0.43	3.97	0.53	3.94	0.44	3.94	0.51	4.00	0.45	3.83	0.44	3.82	0.52

จากตาราง 10 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.73 – 4.12

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	แหล่งของ	df	SS	MS	F
	ความแปรปรวน				
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	7	2.59	0.37	1.75
	ภายในกลุ่ม	368	77.85	0.21	
	รวม	375	80.44		
ก. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7	3.51	0.50	2.09*
	ภายในกลุ่ม	368	88.51	0.24	
	รวม	375	92.03		
ข. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7	2.32	0.33	1.39
	ภายในกลุ่ม	368	87.64	0.23	
	รวม	375	89.97		
2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	7	3.06	0.43	1.52
	ภายในกลุ่ม	368	105.56	0.28	
	รวม	375	108.63		
ก. บรรยายภาควิชาในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7	2.31	0.33	1.15
	ภายในกลุ่ม	368	105.58	0.28	
	รวม	375	107.89		
ข. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	7	4.89	0.70	1.96
	ภายในกลุ่ม	368	130.89	0.35	
	รวม	375	135.79		
ในภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	7	2.72	0.38	1.75
	ภายในกลุ่ม	368	81.61	0.22	
	รวม	375	84.33		

* $p < .05$

จากตาราง 11 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การทดสอบรายคู่ของจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	กลุ่มสาระการเรียนรู้	— x	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษา	ศิลปะ	การงานอาชีพฯ	ภาษาต่างประเทศ
			3.82	4.08	3.97	3.85	3.92	3.89	3.84	3.80
สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	ภาษาไทย	3.82	-	0.26**	0.15	0.03	0.10	0.07	0.02	0.02
	คณิตศาสตร์	4.08	-	-	0.11	0.23**	0.16	0.19	0.24*	0.28**
	วิทยาศาสตร์	3.97	-	-	-	0.12	0.05	0.08	0.13	0.17
	สังคมศึกษาฯ	3.85	-	-	-	-	0.07	0.04	0.01	0.05
	สุขศึกษา	3.92	-	-	-	-	-	0.03	0.08	0.12
	ศิลปะ	3.89	-	-	-	-	-	-	0.05	0.09
	การงานอาชีพฯ	3.84	-	-	-	-	-	-	-	0.04
	ภาษาต่างประเทศ	3.80	-	-	-	-	-	-	-	-

** p < .01

* p < .05

จากตาราง 12 แสดงว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการปฏิบัติมากกว่าครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีการปฏิบัติมากกว่าครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตาราง 13 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ปัญหา	จำนวน	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
<u>จำนวนนักเรียน</u>		<u>จำนวนนักเรียน</u>	
จำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไป	47	ควรพิจารณารับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ	47
ห้องเรียนแคบ	23	ควรเพิ่มจำนวนห้องเรียน	8
ขาดพื้นที่ทำกิจกรรมในเวลาว่าง	7	เพิ่มสื่อให้เพียงพอกับเด็ก	5
เอกสารในการค้นคว้าไม่เพียงพอ	5	ควรมีสถานที่พักผ่อนให้มากขึ้น	3
<u>ความสะอาดและอุปกรณ์</u>		<u>ความสะอาดและอุปกรณ์</u>	
นักเรียนไม่รักษาความสะอาด	12	จัดกิจกรรมรักษาความสะอาด	9
นักเรียนไม่รักษาอุปกรณ์ในห้องเรียน	3	มีระเบียบปฏิบัติ ข้อตกลง	4
<u>มุมการเรียนรู้</u>		<u>มุมการเรียนรู้</u>	
ขาดมุมแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี	6	ควรมีมุมหนังสือ	7
		ควรเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	6

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 47 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน มากที่สุด คือ มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ครูจำนวน 23 คน มีความคิดเห็นว่าห้องเรียนแคบเกินไปและครูจำนวน 12 คน มีความคิดเห็นว่านักเรียนไม่รักษาความสะอาดภายในห้องเรียน

ส่วนข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ครูจำนวน 47 คน มีความคิดเห็นว่า ควรพิจารณารับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ ครูจำนวน 9 คน มีความคิดเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมรักษาความสะอาดในห้องเรียน ส่วนครูจำนวน 7 คน มีความคิดเห็นว่าควรมีมุมหนังสือภายในห้องเรียน

ตาราง 14 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ปัญหา	จำนวน (คน)	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
<u>พื้นที่และบริเวณ</u>		<u>พื้นที่และบริเวณ</u>	
มีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย	48	ควรจัดมุมสนามหญ้าเพื่อให้พักผ่อน	69
ขาดสนามหญ้าและสถานที่ให้นักเรียนออกกำลังกาย	20	ควรปรับสภาพแวดล้อมภายนอก	11
<u>สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน</u>		<u>สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน</u>	
เสียงดังรบกวน	11	ตั้งธนาคารขยะ	6
ขยะมีมาก	10	อบรมตักเตือนให้ดูแลความสะอาด	4

จากตาราง 14 แสดงว่า ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 48 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนมากที่สุด คือ มีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย รองลงมา ครูจำนวน 20 คน มีความคิดเห็นว่าขาดสนามหญ้า และสถานที่ให้นักเรียนออกกำลังกาย ส่วนครูจำนวน 11 คน มีความคิดเห็นว่ามีเสียงดังจากภายนอกรบกวน

ส่วนข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ครูจำนวน 69 คน มีความคิดเห็นว่า ควรจัดมุมสนามหญ้าเพื่อให้ให้นักเรียนได้พักผ่อน และครูจำนวน 11 คน มีความคิดเห็นว่าควรมีการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีสถานที่พักผ่อนมากขึ้น

ตาราง 15 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ปัญหา	จำนวน	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
<u>บรรยากาศการเรียน</u>		<u>บรรยากาศการเรียน</u>	
นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าถามปัญหา	29	ควรจัดกิจกรรมให้เด็กกล้าแสดงออก	20
นักเรียนขาดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม	12	ควรหาตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มและทำบ่อย ๆ	15
เด็กไม่สนใจเรียน	7	ควรจัดหน่วยการเรียนรู้นอกสถานที่ หรือ จัดทัศนศึกษา	6
เน้นวิชาการมากเกินไป เด็กไม่สนใจกิจกรรม	3	จัดกิจกรรมให้เหมาะกับวัย	5

จากตาราง 15 แสดงว่า ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 25 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาบรรยากาศในชั้นเรียนมากที่สุด คือ นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าถามปัญหา รองลงมา ครูจำนวน 12 คน มีความคิดเห็นว่านักเรียนขาดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม และจำนวน 7 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาบรรยากาศในชั้นเรียน คือ เด็กไม่สนใจเรียน

ส่วนข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ครูจำนวน 20 คน มีความคิดเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมให้เด็กกล้าแสดงออก รองลงมาครูจำนวน 15 คน มีความคิดเห็นว่า ควรหาตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มและทำบ่อยๆ และครูจำนวน 6 คน มีความคิดเห็นว่า ควรจัดหน่วยการเรียนรู้นอกสถานที่หรือจัดทัศนศึกษา

ตาราง 16 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เพชรบุรี เขต 1

ปัญหา	จำนวน	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
<u>การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน</u>		<u>การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน</u>	
ขาดแคลนสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน	29	ควรพานักเรียนไปทัศนศึกษา	24
ขาดการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่	19	ควรเลือกครูที่มีความสามารถในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	23
การจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย	5	ควรหาสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติม	17
แผนการสอนไม่เสร็จตรงเวลา เด็กทำงานช้า	3	จัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นหาและนำเสนอ	7
การจัดกิจกรรมไม่คำนึงถึงความสนใจ ของเด็ก	3	ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	5

จากตาราง 16 แสดงว่า ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี
เขต 1 จำนวน 29 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดคือ ขาดแคลนสื่อ
และอุปกรณ์การเรียนการสอน รองลงมาครูจำนวน 19 คนมีความคิดเห็นว่า นักเรียนขาดการศึกษา
เรียนรู้นอกสถานที่ และครูจำนวน 5 คน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ
การจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย

ส่วนข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ครูจำนวน 24 คน มีความคิดเห็น
ว่า ควรพานักเรียนไปทัศนศึกษา รองลงมาครู จำนวน 23 คน มีความคิดเห็นว่าควรเลือกครูที่มี
ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และครูจำนวน 17 คน มีความคิดเห็นว่าควรหาสื่อการเรียนรู้
เพิ่มเติม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีขั้นตอนในการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้นตามโรงเรียนเอกชน ประสิทธิภาพการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 444 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 384 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่มีขนาดใหญ่

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเองจำนวน 384 ฉบับ และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนรับแบบสอบถามคืนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 376 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของ คีรีขุน จงวุฒิเวศย์ และคณะ (2547:135-143) มีลักษณะแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน ประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และเติมค่าลงในช่องว่าง จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาข้อเสนอนะที่ เป็นประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเอกชนตามความคิดเห็นของครู ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามชุดที่ 2 มาหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และ ภาษาที่ใช้ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และรายด้านอยู่ในช่วง 0.90-0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รายด้าน และในภาพรวม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียน ประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (t-test for independent) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least Significant different)

ตอนที่ 4 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 376 คน อยู่โรงเรียนแห่งที่ 3 ร้อยละ 39.1 รองลงมาอยู่โรงเรียนแห่งที่ 1 ร้อยละ 26.9 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ร้อยละ 66.2 และมีประสบการณ์ในการสอนมาก ร้อยละ 33.8 ผู้ตอบแบบสอบถามกระจายอยู่ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยอยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ร้อยละ

16.8 รองลงมาร้อยละ 16 อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 7.7 อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 2 การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในด้านกายภาพและด้านวิชาการ โดยมีค่าเฉลี่ยของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บรรยายภาคในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน ประสิทธิภาพในการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลปรากฏ ดังนี้

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนแห่งที่ 4 ในภาพรวมมีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ โรงเรียนแห่งที่ 2 มีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ โรงเรียนแห่งที่ 4 มีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนแห่งที่ 2 มีการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนแห่งที่ 1 และโรงเรียนแห่งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน จำแนกตามประสิทธิภาพในการสอนทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนมากมีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนน้อย

3.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการปฏิบัติมากกว่าครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีการปฏิบัติมากกว่าครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 47 คน มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่สำคัญที่สุด คือ มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป และมีข้อเสนอแนะว่าควรพิจารณาปรับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ ครูจำนวน 48 คน มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่สำคัญที่สุด คือ มีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย โดยครูจำนวน 69 คน มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดมุมสนามหญ้าเพื่อให้เด็กนักเรียนได้พักผ่อน ครูจำนวน 25 คน มีความคิดเห็นว่า ปัญหาบรรยากาศในชั้นเรียนที่สำคัญที่สุด คือ การที่นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าถามปัญหา โดยครูจำนวน 20 คน เสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมให้เด็กกล้าแสดงออก ครูจำนวน 29 คน มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยครูจำนวน 24 คน เสนอแนะว่า ควรพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านกายภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการ (2542:15-29) ได้กำหนดหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้สอนจัด สภาพแวดล้อม ตลอดจนสื่ออำนวยความสะดวก เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 24) ที่ได้รับสาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 15 ให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และตรงกับแนวคิดของ เทียน ทองแก้ว (2538ข: 74) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมปรับพฤติกรรมของตนเองไปในแนวทางที่ดีต่อการเรียนการสอน จึงได้เน้นให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้รอบตัวของนักเรียน โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียน และครูก็ได้ใช้ห้องเรียนเป็นแหล่งกลางในการจัดการประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังนั้นการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็มีความสำคัญเนื่องจากการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย

แก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 112-114) ในการวิจัยครั้งนี้ จึงพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านกายภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ด้านวิชาการ มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนใน ประเด็นของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ว่า ควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 11-22) ด้วยเหตุนี้บทบาทสำคัญของครู จึงเป็นการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพราะครูเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศ ของการเรียนรู้ที่มีผลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ครูที่มีความรัก เข้าใจในตัวเด็ก จะสามารถสร้าง บรรยากาศแห่งความอบอุ่นและความเป็นมิตร ทำให้เด็กไม่รู้สึกเกิดความกลัว ไม่มีความกังวล และ ไม่เกิดความคับข้องใจใดๆ ทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 204-205) สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2534: 91-93) ที่ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จะดำเนินอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นนั้น ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่ง กันและกัน ในการสอนแต่ละครั้งครูผู้สอนจะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียน จากบรรยากาศ ในชั้นเรียน เพื่อทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ จึงพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน ประสพการณ์ใน การสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามโรงเรียนเอกชน พบว่า โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีการดำเนินงานในการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน โดยโรงเรียนแห่งที่ 3 มีการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนแห่งที่ 3 เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจำนวนโรงเรียนที่ศึกษาทั้งหมด ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่เป็น โรงเรียนที่มีปัจจัยในการบริหารที่เพียงพอ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณเทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างรวดเร็ว (วิระพล มาศงามเมือง. 2542: 122) จึงสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากกว่าโรงเรียนอื่นซึ่งมีขนาดเล็กกว่า โดยเฉพาะในด้านของบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยระบุว่า โรงเรียนแห่งที่ 3 มีการดำเนินงาน ได้ดีที่สุดในครั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายของโรงเรียนต้องการที่จะพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนแห่ง

การเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ร่วมกันสร้างสรรค์นักเรียนอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ โดยเน้นบรรยากาศในการทำงานแบบมิตร ผู้สอนต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางมีการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอน มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง ครูคอยให้กำลังใจและแนะนำนักเรียนให้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์จินตนาการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนช้าและมีปัญหาในการเรียน (โรงเรียนอรุณประดิษฐ์. 2548: 13-20) สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2534: 91-93) ที่ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจะดำเนินอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นนั้น ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กันและมีปฏิสัมพันธ์กันในการสอนแต่ละครั้งครูผู้สอนจะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียนจากบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การรู้จักทำการวิเคราะห์ การสังเกตบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นั้น จะทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นผลดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างก็มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมมีความสามารถในการสอนและมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 15 – 20) เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า จะมีความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม รวมทั้งรู้ปัญหาในการเรียนรู้หรือความต้องการพิเศษของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ครูได้เตรียมสาระการเรียนรู้ และวิธีการที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้มากที่สุด (โสภณ โสมดี และอภันตรี โสตะจินดา. 2545: 14-17) สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการพัฒนาให้ครูใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยจะพัฒนาการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน การรวมตัวกันเป็นชมรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสามารถสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนมีความรู้ คู่คุณธรรม และหาทางพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาหลักๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ. 2541: 55) จากแนวคิดดังกล่าวครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมมีความชำนาญที่จะจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า การวิจัยครั้งนี้จึงพบความแตกต่างของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากการวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน กลับพบความแตกต่างในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยครูที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมากกว่าครูที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาวิชาทางด้านคณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในระดับสูง เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา และวิกฤตของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: ออนไลน์) ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนให้มีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพในการค้นหาความรู้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวครูที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมากกว่าครูที่อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

3. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ มีจำนวนนักเรียนในห้องเรียนมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าถามปัญหา ขาดแคลนสื่อ และความร่วมมือจากบุคคลภายนอก นอกจากนั้นบริเวณโรงเรียนยังมีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย สอดคล้องกับการศึกษา ภาวนา โนนทวงศ์ (2544: 102-115) พบว่าบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ส่วนบรรยากาศด้านกายภาพการจัดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ครูมีการวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาก การนำสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม ห้องเรียนสะอาด สวยงาม มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี รวมทั้งมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก แต่โรงเรียนมีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถที่จะแก้ไขได้โดยการพิจารณารับนักเรียนในปริมาณที่พอเหมาะ รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในที่สุด แต่ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องช่วยกันหากลวิธี เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาด้านการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า

อภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (โสภณ โสมดี และอภันตริ โสตะจินดา. 2545: 14-17)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการจัดโครงการอบรม ให้ความรู้กับผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการเลือกสื่อการสอนที่หลากหลายในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย เพื่อจุดประกายให้ครูในกลุ่มนี้ได้แนวทาง และเกิดประสบการณ์ตรง เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาและมีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ควรกำหนดแนวทางเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เนื่องจากครูจำนวนมากประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ว่า มีปัญหาเนื่องจากขาดพื้นที่ในการทำกิจกรรมเนื่องจากมีนักเรียนจำนวนมากและเอกสารในการค้นคว้ามีไม่เพียงพอ
3. โรงเรียนเอกชนจึงควรหามาตรการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นสภาพแวดล้อมตามสภาพจริง ไม่เน้นการจัดกิจกรรมเฉพาะภายในห้องเรียนเท่านั้น
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก ให้มีความพร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ทั้งในด้านกายภาพและด้านวิชาการเท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษากิจการการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์ครูเพื่อให้เข้าใจถึง สภาพปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาตัวแปรตัวอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน เช่น เจตคติของครูที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้หรือพื้นฐานการศึกษาของครูว่าส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้หรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงด้านนโยบาย และการบริหารเพื่อส่งเสริมให้ครูมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา นาวารัตน์. (2540). พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- กรมวิชาการ. (2534). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- (2541). คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ เอกสารพัฒนากระบวนการเรียนรู้
อันดับที่ 4 โครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา. (2539, มกราคม-มีนาคม). นวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้. วารสาร
สารพัฒนาหลักสูตร. 15(124): 2-20.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่
เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2548). รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ผลลัพธ์ด้าน
ผู้เรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2548). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2548, จาก http://www.pwk.ac.th/course_study/course_model.html.
- กัลยา ยงยศ. (2539). บรรยายการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในกลุ่มโรงเรียนปาลัก สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ. ศษ.ม.
(หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- กิริติ จันทรมณี. (2537). สภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประถมศึกษา. สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. ปรินูญานพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). เรียนรู้: วิถีความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
ซัคเซสมิเดีย.

- จรัส เสือทอง. (2540). *วันการศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 8*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ช้างเผือก.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2532). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ของโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- จำรัส นองมาก. (2547, เมษายน). การสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข. *วารสารวงการครู*. 1(4): 77-80.
- เจษฎา เสาทอง. (2537). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2540, เมษายน-มิถุนายน). หลักการสอน หลักการเรียนรู้และวิธีสอน. *วารสารสารพัฒนาหลักสูตร*. 16(129): 43-57.
- เทียน ทองแก้ว. (2538ก). *การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียนยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2538ข, ตุลาคม-ธันวาคม). *การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียนยุคใหม่*. *วารสารสารพัฒนาหลักสูตร*. 15(123): 74-81.
- ธเนศ ขำเกิด. (2533). *การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน*. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 15(54): 12-17.
- ธำรง ชูทัพ. (2544). *วัฒนธรรมโรงเรียน*. เรียบเรียงจาก School Culture ของ Dr.J Mark Hensman. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส จำกัด.
- นวนน้อย สัตววรรณมาศ. (2539, กุมภาพันธ์). ปัจจัยที่ช่วยให้เด็กเรียนดี. *วารสารการศึกษาเอกชน*. 7(58): 46-49.
- นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล ; และคนอื่นๆ. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 8 : รายงานการวิจัย*. ม.ป.พ.
- บุญช่วย จินดาประพันธ์. (2536). *การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญเรือน หุ่นดี. (2531, เมษายน). การจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศในการเรียนการสอน. *ประชาศึกษา*. 38(7): 25-27.
- ปราณี บุญชุ่ม. (2546, กรกฎาคม). *ครูภาษาไทยในยุคปฏิรูปการเรียนรู้*. *วารสารวิชาการ*. 6(7): 15-24.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2547, มิถุนายน). ห้องสมุดกับการเรียนรู้. *วารสารวงการครู*. 1(6): 41-43.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พรรณี ชูทัย. (2522). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: วรวิมลการพิมพ์.

- พิกุล สีหาพงษ์. (2546, มิถุนายน). วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ความดี และความสุขของผู้เรียน. วารสารวิชาการ. 6(6): 25-28.
- พิชญนันท์ คงทน. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
พิษณุโลก. รายงานการวิจัย. พิษณุโลก: สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง
พิษณุโลก.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2533, เมษายน). บรรยากาศการเรียนการสอน : ปัจจัยสำคัญต่อ
ประสิทธิภาพการสอน. วารสารมิตรครู. 32(7): 9-14.
- เพ็ญรำไพ งามบุตร. (2537). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาเขต
การศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ภาวณา โนนทวงศ์. (2544). บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่ม
โรงเรียนบูรพาสามัคคี สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฝ่าว จังหวัดเชียงใหม่. การ
ค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2545, พฤษภาคม). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: แนวคิดเชิงปฏิบัติที่
เป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ.
5(5) : 11 – 18.
- รวีวรรณ ชินตระกูล. (2540). การศึกษากระบวนการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าลาดกระบัง.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). ประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- เริงชัย จงพิพัฒนสุข. (2543). คู่มือผู้ปกครองและครู : การเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการ
ศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วัฒนา สุรินทร์. (2533). การใช้ประโยชน์อาคารเรียนด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542, มกราคม). ความคิดสร้างสรรค์ : ปัญหาการสอนที่น่าท้าทาย.
วารสารวิชาการ. 2(1): 75-80.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2541). กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ เอกสารพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันดับที่ 4 โครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิทยากร เชียงกุล. (2536). ศัพท์ทางการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ: เบียร์ฟ้า.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2532). การวางแผนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- วีระ เมืองช้าง. (2546). รายงานวิจัยประเมินผลโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เขตการศึกษา 7 ปีงบประมาณ 2546. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 9.
- วัจนา พิพัฒน์ทศพล. (2545, กุมภาพันธ์). แนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. วารสารวิชาการ. 5(2): 15-24.
- ศรีราชา เจริญพานิช ; และคนอื่นๆ. (2548). รายงานการวิจัยกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของเอกชน. รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมพร บุญสุข. (2531). การศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนในชั้นเรียน วิชาฟิสิกส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ปีการศึกษา 2529. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2542, มกราคม). ยุทธศาสตร์การสอน. วารสารวิชาการ. 2(1) : 51-61.
- สมิทธิ์ สระอุบล. (2532). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สรสันทน์ ศรีประจักษ์. (2534). การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สายฝน สุนทรพันธ์. (2534). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียนต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร วงศ์ไวยวรรณ. (2540). วัฒนธรรมองค์กร: แนวคิด งานวิจัย และประสบการณ์. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- สุพล วังสินธุ์. (2545,กรกฎาคม). การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. วารสารวิชาการ. 5(7): 12-17.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2536). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2537). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2531, ตุลาคม). วัฒนธรรมประจำโรงเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 79:40.

เสาวนิจ ทองมูล. (2536). การบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร. (2545). การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โสภณ โสมดี ; และ อภันตรี โสตะจินดา. (2545, มกราคม). การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ. 5(1): 14-18.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2546). รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. เพชรบุรี: สำนักงานฯ.

----- (2547 ก). รายงานสภาพการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. เพชรบุรี: เพชรบุรีการพิมพ์.

----- (2547 ข). การประกันคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2547 สพท. เพชรบุรี เขต 1. เพชรบุรี: กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.

----- (2548). แผนปฏิบัติการ 2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. เพชรบุรี: สำนักงานฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2540). สารสนเทศ ศธ.2539. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2543). คู่มือตรวจสอบและประเมินสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สมาธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). เอกสารเสริมความรู้กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

----- (2541). การเรียนรู้ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

----- (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). คู่มือการประกันความปลอดภัยของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

----- (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้สำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

----- (2544). ก้าวสู่สหัสวรรษใหม่ เด็กไทยเรียนรู้อย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2536). พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2548, จาก www.Researcher.index.html .
- . (2538). เอกชนเคียงคู่รัฐจัดการศึกษา: 23 ปี สข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม. (2543). หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม.
- สำเนา ขจรศิลป์. (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 : การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตการพิมพ์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2531). การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- อนันต์ นามตันทอง. (2534). บรรยายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ศึกษา อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณี เทพวรรณ และคนอื่นๆ. (2545, กุมภาพันธ์). การจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 5(4).
- อรุณี โคตรสมบัติ. (2542). การศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุวรรณ. (2536). วัฒนธรรมโรงเรียนกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสฤติย์. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Buffo. (2005). An investigation of the perceptions of students, teachers, and parent concerning school safety within the elementary schools of a large suburban school district. P 1632. *Dissertation Abstracts International*. New York: Harperand Brothers.
- Dyar, N.A. (1976). Assessing the environmental attitudes and Behavior of a seventh grade school population. *Dissertation Abstracts International*. P 110 -111A. New York: Harperand Brothers.
- Falk H.John and John D. Balling. (1982, September). *The Field Trip Millicee: Learning And behavior as a Function of Contextual Events*. The Journal of Educationnal Research. 76: 22-29.

- Hesley, E. W. (1975, December). A Comparison of the Method of the Instruction in Environmental Education. *Dissertation Abstract International*. 36: 3392-3393-A.
- Neoske, N. R. (1975, January). A Comparative Study of the Effects of Different Instructional Treatments on Elementary Pupils Attitudes toward the Urban Environment. *Dissertation Abstract International*. 35: 4273-4274-A.
- Owen, Robert G. (1987). *The Leadership of Education Clans*. Leadership: Examining the Examining the Elusive ASCD Yearbook.
- Schwaab, K. E. (1976, December). Survey of the Effectiveness of Environmental Education Learning Method as Rated by Public School Teachers and Professor of Educational in Illinois. *Dissertation Abstract International*. 37: 7752-A.
- Sergiovanni, Thomas J., and J. (1988). *Supervision: Human Perspectives*. 4th ed. New York: Mcgrw-Hill, Inc.
- Wiles, Kimball. (1953). *Supervision for Better Schools: The Role of the Official Leader in Program Development*. 6th ed. New York: Prentice-Hall, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	5	1.00
	2	1	1	1	1	1	5	1.00
	3	1	1	1	1	0	4	0.80
	4	1	0	0	0	1	2	0.40
	5	1	0	1	0	0	2	0.40
	6	1	1	1	1	1	5	1.00
	7	1	1	1	1	1	5	1.00
	8	1	1	1	1	1	5	1.00
	9	1	1	1	1	1	5	1.00
	10	1	1	1	1	1	5	1.00
	11	1	1	1	1	1	5	1.00
	12	1	1	1	1	1	5	1.00
	13	-1	0	1	1	1	2	0.40
	14	1	1	1	1	1	5	1.00
	15	1	1	1	1	1	5	1.00
	16	1	1	1	1	1	5	1.00
	17	1	0	1	0	0	2	0.40
	18	0	1	0	1	0	2	0.40
	19	1	1	1	1	1	5	1.00
	20	1	1	1	1	1	5	1.00
	21	1	1	1	1	1	5	1.00
	22	1	1	1	1	1	5	1.00
	23	1	1	1	1	1	5	1.00
	24	1	1	1	1	1	5	1.00
	25	1	1	1	1	1	5	1.00
	26	1	1	1	1	1	5	1.00
	27	0	1	0	1	0	2	0.40
	28	1	1	1	1	1	5	1.00
	29	1	1	1	1	1	5	1.00
	30	0	0	0	1	1	2	0.40

ตาราง 17 (ต่อ)

แบบสอบถาม	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	31	1	1	1	1	1	5	1.00
	32	1	1	1	1	1	5	1.00
	33	1	1	0	1	1	4	0.80
	34	1	1	1	1	1	5	1.00
	35	1	1	1	1	1	5	1.00
	36	1	1	1	1	1	5	1.00
	37	1	1	1	1	1	5	1.00
	38	1	1	1	1	1	5	1.00
	39	1	1	1	1	1	5	1.00
	40	0	1	0	1	0	5	0.40
	41	1	1	1	1	1	5	1.00
	42	1	1	1	1	1	5	1.00
	43	1	1	1	1	1	5	1.00
	44	0	0	1	0	1	2	0.40
	45	1	1	1	1	1	5	1.00
	46	1	1	1	1	1	5	1.00
	47	0	0	0	1	1	2	0.40
	48	1	1	1	1	1	5	1.00
	49	1	1	1	1	1	5	1.00
	50	1	1	1	1	1	5	1.00

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม 2549

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยกระผม นายสุพล อนามัย นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ”

เพื่อให้ผลงานเรื่องดังกล่าวมีคุณภาพทางวิชาการอย่างแท้จริง จึงขอความกรุณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนของท่าน ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อันจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงสภาพ

แวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนอันจะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

หวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพล อนามัย)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความที่เป็นจริงลงในช่องว่างที่เว้นไว้ และทำเครื่องหมาย ลงในช่อง
หน้าคำตอบที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

1. ท่านสอนอยู่โรงเรียนใด
 ปรีดีรังสรรค์
 ราษฎร์วิทยา
 อรุณประดิษฐ์
 สุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย
2. ท่านมีประสบการณ์การสอน.....ปี (เศษของปีที่เท่ากับ 6 เดือน หรือมากกว่า โปรดนับเป็น 1 ปี)
3. ท่านปฏิบัติงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด
 ภาษาไทย
 คณิตศาสตร์
 วิทยาศาสตร์
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 สุขศึกษาและพลศึกษา
 ศิลปะ
 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
 ภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ก. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยมีการตกแต่งเหมาะสม					
2	ห้องเรียนมีแสงสว่างตามเกณฑ์มาตรฐาน					
3	ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่รู้สึกอึดอัด					
4	ภายในห้องเรียนมีการจัดมุมกิจกรรม หรือมุม เสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ					
5	มีการใช้ป้ายนิเทศในห้องเรียนติดตามข่าวสาร และผลงานของนักเรียน					
6	ภายในห้องเรียนไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกที่ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน					
7	ห้องเรียนมีวัสดุและอุปกรณ์การสอนที่ใช้งานได้ อย่างเพียงพอ					
8	วัสดุและอุปกรณ์การสอนภายในห้องเรียนอยู่ใน สภาพที่ใช้งานได้ดี					
9	ห้องเรียนที่มีเก้าอี้สภาพดีเพียงพอกับจำนวน นักเรียน					
10	ห้องเรียนสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสม กับกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ข. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน บริเวณโรงเรียนสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย					
12	โรงเรียนได้มีการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่างๆ ในโรงเรียนให้มีความมั่นคงแข็งแรง					
13	บริเวณโรงเรียนไม่มีวัสดุและสิ่งของวางเกะกะ ไม่มีน้ำขังอันอาจเป็นสาเหตุของการเกิด อุบัติเหตุ					
14	อุปกรณ์ดับเพลิงมีประจำทุกอาคารและอยู่ใน สภาพที่สามารถใช้งานได้					
15	ห้องปฏิบัติการกิจกรรมต่างๆอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้					
16	มีการกวดขันไม่ให้นักเรียนนำวัตถุที่อาจเกิดภัย หรืออันตรายเข้ามาในโรงเรียน					
17	มีการจัดห้องพยาบาลที่มีประสิทธิภาพให้การปฐม พยาบาลและช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย					
18	มีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียน สุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียน					
19	โรงเรียนมีที่เล่น ที่นั่งพักผ่อนอย่างเพียงพอกับ จำนวนนักเรียน					
20	โรงเรียนมีการจัดป้ายประกาศข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ป้ายประกาศเตือนจุดที่เป็นอันตราย					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	<u>สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ</u> ก. บรรยากาศในชั้นเรียน มีการซักถามนักเรียนในการเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก					
22	นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกในชั้นเรียน					
23	บรรยากาศการเรียนการสอนอบอุ่น มีความเป็นมิตร					
24	มีการส่งเสริมนักเรียนให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่					
25	มีการส่งเสริมวิธีการแบบประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติในห้องเรียน					
26	มีการส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น					
27	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน					
28	มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม					
29	มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือการชมเชย ที่มีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของกลุ่ม					
30	มีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมแปลกๆ เป็นพิเศษ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	ข. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา					
32	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ คิดและสรุปเป็นแนวความคิดของตนเองได้					
33	มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
34	มีการจัดกิจกรรมแนะแนวส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
35	มีการสอนซ่อมเสริมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามความถนัดของตนเอง					
36	มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน					
37	มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
38	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน					
39	มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
40	มีการเน้นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง					

ตอนที่ 3 โปรดระบุปัญหาและข้อเสนอแนะใด ๆ เพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

1) ปัญหา.....

.....

.....

.....

2) ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

1) ปัญหา.....

.....

.....

.....

2) ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

2.1 บรรยากาศในชั้นเรียน

1) ปัญหา.....

.....

.....

.....

2) ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ปัญหา.....

.....

.....

.....

2) ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์รายชื่อของแบบสอบถาม

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ห้องเรียนสะอาด เรียบร้อย มีการตกแต่งเหมาะสม	4.07	0.63	มาก
2. ห้องเรียนมีแสงสว่างตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.06	0.62	มาก
3. ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่รู้สึกอึดอัด	4.07	0.68	มาก
4. ภายในห้องเรียนมีการจัดมุมกิจกรรม หรือมุมเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	3.92	0.73	มาก
5. มีการใช้ป้ายนิเทศในห้องเรียนติดตามข่าวสารและผลงานของนักเรียน	3.97	0.73	มาก
6. ภายในห้องเรียนไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน	3.61	0.78	มาก
7. ห้องเรียนมีวัสดุและอุปกรณ์การสอนที่ใช้งานได้อย่างเพียงพอ	3.65	0.74	มาก
8. วัสดุและอุปกรณ์การสอนภายในห้องเรียนอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี	3.82	0.73	มาก
9. ห้องเรียนที่มีเก้าอี้สภาพดีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	4.01	0.71	มาก
10. ห้องเรียนสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	3.85	0.69	มาก
รวม	3.90	0.49	มาก

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใน
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. บริเวณโรงเรียนสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	3.90	0.65	มาก
2. โรงเรียนได้มีการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารต่างๆ ในโรงเรียนให้มีความมั่นคงแข็งแรง	4.08	0.67	มาก
3. บริเวณโรงเรียนไม่มีวัสดุและสิ่งของวางเกะกะ ไม่มีน้ำขังอันอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ	3.88	0.72	มาก
4. อุปกรณ์ดับเพลิงมีประจำทุกอาคารและอยู่ในสภาพที่สามารถใช้การได้ดี	3.95	0.71	มาก
5. ห้องปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี	3.74	0.70	มาก
6. มีการกวดขันไม่ให้นักเรียนนำวัตถุที่อาจเกิดภัยหรืออันตรายเข้ามาในโรงเรียน	4.02	0.77	มาก
7. มีการจัดห้องพยาบาลที่มีประสิทธิภาพให้การปฐมพยาบาลและช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย	3.91	0.71	มาก
8. มีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียน สุขภาพและอาการผิดปกติของนักเรียน	3.96	0.69	มาก
9. โรงเรียนมีที่เล่น ที่นั่งพักผ่อนอย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	3.32	0.89	มาก
10. โรงเรียนมีการจัดป้ายประกาศข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ป้ายประกาศเตือนจุดที่เป็นอันตราย	3.55	0.83	มาก
รวม	3.83	0.48	มาก

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใน
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เพชรบุรี เขต 1

บรรยากาศในชั้นเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการชักถามนักเรียนในการเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก	3.99	0.68	มาก
2. นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกในชั้นเรียน	3.92	0.70	มาก
3. บรรยากาศการเรียนการสอนอบอุ่น มีความเป็นมิตร	4.01	0.65	มาก
4. มีการส่งเสริมให้นักเรียนให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่	4.04	0.63	มาก
5. มีการส่งเสริมวิธีการแบบประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติในห้องเรียน	4.08	0.66	มาก
6. มีการส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น	4.04	0.71	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน	4.11	0.67	มาก
8. มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม	4.07	0.68	มาก
9. มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือการชมเชย ที่มีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของกลุ่ม	4.10	0.68	มาก
10. มีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมแปลกๆ เป็นพิเศษ	3.96	0.71	มาก
รวม	4.03	0.53	มาก

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ของ สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา	4.07	0.60	มาก
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ คิด และสรุปเป็นแนวความคิดของตนเองได้	3.94	0.67	มาก
3. มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.82	0.79	มาก
4. มีการจัดกิจกรรมแนะแนวส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนคิด และแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.83	0.72	มาก
5. มีการสอนซ่อมเสริมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามความถนัดของตนเอง	3.89	0.71	มาก
6. มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริม ศักยภาพของนักเรียน	4.03	0.86	มาก
7. มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.01	0.94	มาก
8. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน	3.95	0.75	มาก
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.88	0.74	มาก
10. มีการเน้นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง	4.01	0.72	มาก
รวม	3.95	0.60	มาก

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ	ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี	ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกศักดิ์ บุตรลัม	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
4. อาจารย์ ถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์	อดีตศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี
5. อาจารย์ วชิราภรณ์ คำคล้าย	หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนปรีดิรัฐธรรม

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศร 0519.12/158 ค

[illegible]

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ มีนาคม 2549

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสุพล อนามัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ในโรงเรียนปรีดีติรังสรรค์ โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ โรงเรียนราษฎร์วิทยา โรงเรียนสุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย และโรงเรียนเซนต์โยเซฟ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ตอบแบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2549

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสุพล อนามย์ ได้เก็บข้อมูล
เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ชื่อ ออ. พาท. พว. นว. 1

[illegible]

จัด/เก็บข้อมูล/ส่งมาด้วย

- ၁၃/၂/၂၀၁၆

205/102 W. H. H. H. H.

ขอแสดงความนับถือ

White

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

$$-n\kappa$$

1102

- 021 - Page 2

(นางอรรณพกรังษิณคณปติบัณฑิตวิทยาลัย)

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ น็อคคือ 01-929-2194 (นายพล เก่งทอง)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิทยาการแพทย์
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิทยาการแพทย์

กำหนดฉบับ

ที่ สธ 04104/ 1244

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ถนนคีรีรัฐยา อ.เมืองฯ จ.เพชรบุรี 76000

6 มีนาคม 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนปรีดิตรังสรรค์,อรุณประดิษฐ,ราษฎร์วิทยา,สุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย,
และเซนต์โยเซฟเพชรบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม

จำนวน ชุด

2. รายชื่อโรงเรียนที่ขอจัดเก็บข้อมูล

จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขออนุญาตให้นายสุพล อนามย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย เรื่อง "การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1" จ.สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี รายละเอียดตามรายชื่อโรงเรียนที่ขอจัดเก็บข้อมูล ที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล
แก่บุคคลดังกล่าวต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพล เก่งทอง)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

กลุ่มอำนวยการ

โทร. 0 3242 5338, 0 3242 4193

โทรสาร 0 3242 3692

	รอง ผอ. เขต	/...../.....
	หน.กลุ่ม	/...../.....
	หน.กลุ่มงาน	/...../.....
27/2	เจ้าของเรื่อง	6/30/49

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายสุพล อนามัย
เกิดวันที่	1 เมษายน 2497
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	18 ถนนนอก ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้จัดการและครูใหญ่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนปรีดิตรังสรรค์ เลขที่ 57 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2510	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนสามัญถาวรพรหมานุกูล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2513	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพรหมานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2515	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ปกศ.ต้น) วิทยาลัยครูเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2517	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ.สูง) ภาษาไทย วิทยาลัยครูเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2526	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) พลศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ